



SANDIK KURULU ÜYELERİ VE GÖZLEMCİLER (MÜŞAHİTLER) İÇİN REHBER

**MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ
1 KASIM 2015**

**HUKUK VE SEÇİM İŞLERİNDEN SORUMLU
GENEL BAŞKAN YARDIMCILIĞI**

2015

Ocak

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
01				1	2	3	4	05
02	5	6	7	8	9	10	11	06
03	12	13	14	15	16	17	18	07
04	19	20	21	22	23	24	25	08
05	26	27	28	29	30	31		09

Şubat

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
06	2	3	4	5	6	7	8	10
07	9	10	11	12	13	14	15	11
08	16	17	18	19	20	21	22	12
09	23	24	25	26	27	28		13
10								14

Mart

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
11	9	10	11	12	13	14	15	12
12	16	17	18	19	20	21	22	13
13	23	24	25	26	27	28	29	14
14	30	31						

Nisan

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
14			1	2	3	4	5	18
15	6	7	8	9	10	11	12	19
16	13	14	15	16	17	18	19	20
17	20	21	22	23	24	25	26	21
18	27	28	29	30				22

Mayıs

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
19	4	5	6	7	8	9	10	23
20	11	12	13	14	15	16	17	24
21	18	19	20	21	22	23	24	25
22	25	26	27	28	29	30	31	26
23								27

Haziran

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
23	1	2	3	4	5	6	7	24
24	8	9	10	11	12	13	14	25
25	15	16	17	18	19	20	21	26
26	22	23	24	25	26	27	28	27
27	29	30						

Temmuz

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
27			1	2	3	4	5	31
28	6	7	8	9	10	11	12	32
29	13	14	15	16	17	18	19	33
30	20	21	22	23	24	25	26	34
31	27	28	29	30	31			35

Ağustos

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
32	3	4	5	6	7	8	9	36
33	10	11	12	13	14	15	16	37
34	17	18	19	20	21	22	23	38
35	24	25	26	27	28	29	30	39
36	31							40

Eylül

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
36	1	2	3	4	5	6		37
37	7	8	9	10	11	12	13	38
38	14	15	16	17	18	19	20	39
39	21	22	23	24	25	26	27	40
40	28	29	30					

Ekim

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
40				1	2	3	4	44
41	5	6	7	8	9	10	11	45
42	12	13	14	15	16	17	18	46
43	19	20	21	22	23	24	25	47
44	26	27	28	29	30	31		48

Kasım

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
45	2	3	4	5	6	7	8	49
46	9	10	11	12	13	14	15	50
47	16	17	18	19	20	21	22	51
48	23	24	25	26	27	28	29	52
49	30							53

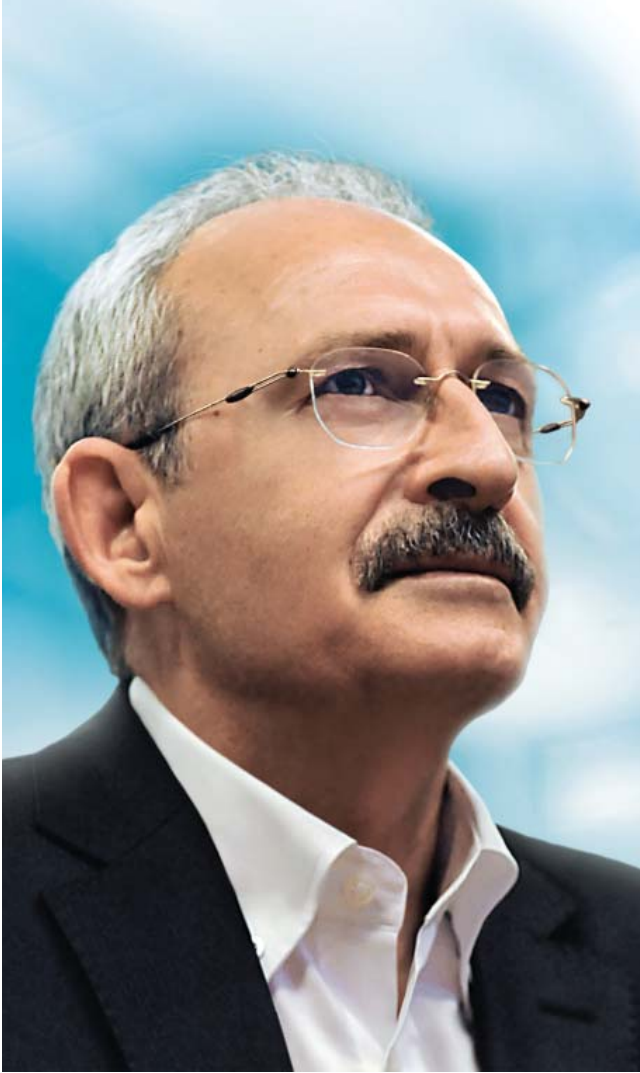
Aralık

	pt	sa	ça	pe	cu	ct	pa	
49	1	2	3	4	5	6		50
50	7	8	9	10	11	12	13	51
51	14	15	16	17	18	19	20	52
52	21	22	23	24	25	26	27	53
53	28	29	30	31				



Cumhuriyet bilhassa kimsesizlerin kimsesidir.

Mustafa Kemal ATATÜRK



*Siyaset heyecan, inanmışlık, kararlılık işidir.
Heyecanınızı asla kaybetmeyin!*

Kemal KILIÇDAROĞLU

Sevgili Partili Arkadaşım,

Halkımızı parlamentoda temsil edecek milletvekillerinin seçilmesi sürecinde siyasi partilerin önemli görevleri bulunmaktadır. Seçim ve sandık kurullarının oluşumundan, seçmen kütüklerinin güncellenmesine; oy kullanma işlemlerinden, şikayet ve itirazlara kadar her aşamada seçimin güvenli bir şekilde yürütülebilmesi için partimize ve parti üyelerimize büyük görev düşmektedir.

Partimiz, ilçe seçim kurulları ile sandık kurullarında üye ve sandık başlarında gözetmen bulundurma hakkına sahiptir.

Bu rehber sandık kurulu üyeleri ve gözlemcilerimizin oy kullanma sırasında ve öncesinde dikkat edecekleri konuları içermektedir. Unutulmamalıdır ki sandık başında; oy kullanma, sayım ve döküm sırasında yapılması gereken müdahalelerin zamanında yapılmış olması, sonradan yapılacak itirazların sonuç vermesi için en önemli adımdır. Bu nedenle örgüt yöneticilerimiz, sandık kurulu üyelerimiz, gözetmenlerimiz ve partililerimizin bu rehberi iyice incelemeleri ve seçim sonuna kadar başucu kitapçığı olarak ellerinin altında bulundurmaları yararlı olacaktır.

Unutmayın, güç örgütten gelir. Örgütlüseniz güçlüsünüzdür ve kazanırsınız.

Saygılarımla.

Bülent Tezcan
Genel Başkan Yardımcısı
Hukuk ve Seçim İşleri

İÇİNDEKİLER

1- GİRİŞ	5
Seçim Nasıl Yapılacak?	5
Sandık Alanı, Sandık Çevresi, Oy Sandığı:.....	5
Sandık çevresinde kimler bulunur?.....	5
2- SANDIK ÇEVRESİNDEKİ GÖREVLİLER.....	6
Sandık kurulu kimlerden oluşur?	6
Gözlemci (Müşahit) kime denir, görevleri nelerdir?	6
Gözlemcinin (Müşahidin) sandık başında bulunma hakkı:	8
Sandık kurulu üyelerinden gelmeyen olursa ne olacak?.....	9
Sandık kurulu üyemiz geldi; ama gözlemcimiz (müşahidimiz) gelmedi. Bu durumda ne olacak?	9
Sandık kurulu üyemiz, kurul görevini yaparken bir yandan da gelmeyen gözlemcimizin (müşahidimizin) görevini nasıl üstlenecek?	10
Sandık Kurulu Üyemizin ve Gözlemcinin (Müşahidin) oy kullanması.....	10
3- SEÇİM GÜNÜ	11
Sandık başında kimler bulunabilir?.....	11
Telefon, ses ve görüntü kayıt cihazı:	11
Telefonla görüşme yasağı:	11
Medya mensupları sandık alanına girebilir mi?	11
4- SEÇİM ÖNCESİ SORUMLULUKLAR	12
Sandık başına saat kaçta geleceğiz?	12
5- OY VERME VE ÖNEMLİ HUSUSLAR	14
Oy Nasıl Kullanılacak?	14
Hangi saatler arasında oy kullanılır?	14
Kimler oy kullanabilir?	14
Kimlik Tespiti	14
Oy verme sırasında nelere dikkat edilir?	15
Oy verme işleminin biteceği saat geldiğinde hala seçmen varsa ne olacaktır?.....	17

Oy kullanma bitiminin ilanı	17
6- OY DÖKÜM VE SAYIMI	18
Başlamadan önce	18
Oylar sayılmadan önce neler yapılır?	18
Sandıkların açılması.....	19
Zarfların kontrolü	19
Hangi tür zarflar geçersizdir?	19
Zarfların ayrılması.....	19
Hangi oy pusulaları geçersizdir?	22
Hangi oy pusulaşarı geçersiz sayılmaz?.....	23
7- SONUÇ İLANI VE SORUMLULUKLAR	24
Sonucun ilanı ve sandık sonuç tutanağının tutulması.....	24
Tutanağa geçirilecek bilgiler nelerdir?.....	24
Sonucun ilanı	24
Gözlemcimizin (Müşahidimizin) tutanağı ulaştırması.....	25
Pusula ve seçim araçlarının teslimi	26
8- İTİRAZ VE ŞİKAYETLER.....	28
Şikayet	28
İtiraz.....	30
Olağanüstü İtiraz	31
Tam Kanunsuzluk İtirazı	31
135 SAYILI GENELGE	32
İTİRAZ DİLEKÇELERİ.....	74

1- GİRİŞ

Sandık Alanı, Sandık Çevresi, Oy Sandığı: (135 Sayılı Genelge m17,18)

Sandık alanı ve sandık çevresi, farklı yerleri ifade etmektedir.

Sandık çevresi, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı alandır. (Sandık alanına göre daha küçük bir çevre)

Sandık alanı ise, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alandır. (Sandık çevresine göre daha geniş bir alan)

Oy Sandıkları; şeffaf, ısıya ve kırılmaya dayanıklı, sert plastikten yapılıdır.

Sandık çevresinde kimler bulunur? (135 Sayılı Genelge m19,20)

Bir sandık çevresinde ve alanında, siyasi partilerin hem sandık kurulu üyeleri hem de gözlemcileri (müşahitleri) görev yapar. Sandık kurulu üyelerinin ve gözlemcilerin (müşahitlerin) görev ve sorumlulukları farklıdır.

Sandık kurulu üyeleri, oy verme, sayım ve döküm işlerini yürüten kurulu oluştururlar.

Gözlemciler (müşahitler) ise siyasi partilerin seçimleri takip eden, uygulamaları kontrol eden, gözleyen, itiraza yetkili olup gerektiğinde şikayet ve itiraz eden görevlileridir.

Partimizin her sandıkta hem sandık kurulu üyesi, hem de parti gözlemcisi (müşahidi) bulunacaktır.

Müşahitler, sandık kurulu başkanı ve sandık kurulu üyeleri haricinde sandık çevresinde; adaylar, milletvekilleri, sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler bulunabilir. Bunlar dışında, bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçleri, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraz yetkili kişiler, seçim kurullarının kendilerine önceden verdikleri belgeler ile sandık çevresinde bulunabilirler.

2- SANDIK ÇEVRESİNDEKİ GÖREVLİLER

Sandık kurulu kimlerden oluşur? (135 Sayılı Genelge m2)

Bir başkan ve bir memur üye ile son milletvekili seçiminde o ilçede en çok oy alan beş partinin belirleyeceği birer üyeden oluşan 7 kişilik kuruldur.

Sandık kurulu başkanı ilçe seçim kurulunda bulunan ve siyasi parti ilçe seçim kurulu üyelerinin verdiği isimler arasından ad çekmek sureti ile belirlenir.

Sandık kurulu üyeleri, sandık başında resmi görev yapar. Oy pusulasını ve zarfı vatandaşa veren, kimlik kontrolü yapan, seçim bittikten sonra sandığı açıp oyları sayan ve tutanağı düzenleyen kurulun üyeleridir.

Sandık kurulu, seçim günü tüm sandık işlemlerini yürütür.

Hiç kimse, sandık kurulunun görevini yapmasını engelleyemez.

“Gözlemci” (Müşahit) kime denir, görevleri nelerdir?

Sandık başı işlemlerini takip etmek üzere, siyasi partilerin ve adayların kamu hizmetinden yasaklı olmayan ergin kişiler arasından belirlediği, oy kullanma, sayım – döküm, tasnif ve tutanakların tutulması işlemlerini takip eden yetkiliye “gözlemci” veya “müşahit” denir.

Gözlemci (müşahit), seçimin tarafsız bir şekilde yürütülüp yürütülmediği, sandık kurulunun görevini gerektiği şekilde yapıp yapmadığı gibi hususları denetler. **Gerekirse şikayet hakkını kullanır ve bu şikayetini sandık kurulu tutanak defterine işletir ve bir suretini alır.** Şikayetin kabul edilmemesi durumunda İlçe Seçim Kurullarına itirazda da bulunabilir.

Seçim bitip oylar sayıldığında, oy sayılarının yazıldığı ıslak imzalı sandık sonuç tutanağının bir örneğini İlçe Başkanlığı›mıza ulaştırır.

Gözlemci (müşahit) sandık başında partinin ve adayın temsilcisidir. Partimizin seçim sonuçlarından haberdar olmasını ilk sağlayan kişidir. Bu nedenle gözlemcinin sandık kurulu oluşturduktan, sandık torbasının ağzının mühürlenmesine kadar tüm işlemleri takip etmesi önemlidir.

Gözlemciler, sandık başında yasalara ve genelgelere uygun yapılmayan tüm işlemlerle ilgili şikayet başvurularını sandık kuruluna yaparlar.

Gözlemci sandık başında sürekli bulunarak;

- Sandık kurulunun oy kullanılması hazırlıklarını doğru yapıp yapmadığını,
- Oy zarfının üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührünün olup olmadığını,
- Oy pusulasının arkasına sandık kurulu mührünün olup olmadığını,
- Seçmenlerin kabine cep telefonu veya elektronik eşyalarla ile girip girmediğini,
- Engellilere ve okuma yazma bilmeyenlere nasıl oy kullandırıldığını,
- Binada görevli diğer seçim görevlilerinin kendi sandığında oy kullanıp kullanmadığını,
- Oy kullanmaya gelen seçmenlerinin kimliklerinin oy kullanmaya uygun olup olmadığını,
- Oy kullanan seçmenin, listede sadece adının karşısını imzalayıp imzalamadığını,
- Oy kullanma saatinin bittiği saatte sandık başında kaç kişi bulunduğunu,
- Bu kişilerin kimliklerinin toplanıp toplanmadığını,
- Oy kullanma saatinin bitmesinden sonra gelen kişilere oy kullandırılıp kullandırılmadığını,
- Sandıkların açılmasından sonra geçersiz zarfların geçersizlik nedeninin yazılıp yazılmadığını,
- Zarf sayısı ile oy kullanan seçmen sayısının birbirini tutup tutmadığını,

- Oy pusulalarının doğru sayılıp sayılmadığını,
- Çıkan oyların doğru parti ya da adaya yazılıp yazılmadığını,
- Geçersiz oy pusulalarının ve zarfların ayrı paketlenip paketlenmediğini,
- Geçersiz oy pusulalarının geçersizlik nedeninin yazılıp yazılmadığını,
- Yırtılan, çizilen, üzerine işaret konulan, birden fazla parti ya da adaya mühür basılan oy pusulalarının geçersiz sayılıp sayılmadığını,
- Sandık sonuç tutanaklarının toplam oy sayılarını gösterir kısmının doğru doldurulup doldurulmadığını, ve bu kısmın, adayların aldığı oy toplamı ile tutup tutmadığını,
- Sandık sonuç tutanaklarının ıslak imza ile imzalanıp mühürlenip mühürlenmediğini

kontrol etmelidir.

Gözlemci, sandık başında herhangi bir aksaklıkla karşılaşırsa **MUTLAKA** şikayet yöntemi ile başvuruda bulunmalı ve bu şikayetin sonucunu sandık tutanak defterine işleterek, sandık kurulu kararının bir örneğini almalıdır.

Gözlemcinin (Müşahidin) sandık başında bulunma hakkı:

Oy vermenin başlangıcından itibaren gözlemcilerin (müşahitlerin), tüm işlemleri takip etmek ve denetlemek, tutanağa geçirilip geçirilmediğini kontrol etmek ve gerektiği yerlerde itiraz etmek üzere sürekli sandık çevresinde kalma hakkı vardır. Bu yasal hak, hiçbir şekilde engellenemez.

DİKKAT: Seçim günü öncesinde, İLÇE BAŞKANLIĞIMIZCA İMZALANAN VE MÜHÜRLENEN Gözlemci (Müşahit) Belgesi" düzenlenerek gözlemcimize (müşahidimize) verilmesi ÇOK ÖNEMLİDİR! Gözlemcimiz (müşahidimiz), bu belge ile görevini yapabilecektir. **Gözlemci belgelerinin İlçe Seçim Kurulu tarafından onaylanmasına gerek yoktur.**

Sandık kurulu üyelerimiz, diğer parti gözlemcilerinin (müşahitlerinin) belgelerinin de kontrol edildiğinden emin olmalıdır.

Sandık kurulu üyelerinden gelmeyen olursa ne olacak?

Eğer sandık kurulu üyelerinden eksik varsa; gelmeyen üye yerine, aynı partinin gönderdiği yedek üye geçer. Ancak 7 kişi toplanamazsa da 1 başkan ve 3 üyenin toplanmasıyla kurul kurulmuş olur ve çalışmaya başlar. Diğer üyelerin tamamlanması beklenmez.

Sandık kurulu, başkan ve üyelerce yemin ederek oluşturulduktan sonra, görev için gelen üye olsa dahi sandık kuruluna dahil edilemez.

Sandık Kurulu, yedek üyelerden de tamamlanamaz ve başkan dahil 4 kişinin altına düşerse ne olacak? (135 Sayılı Genelge m11)

Sandık başkanı bu eksikliği “okur yazar herhangi bir seçmeni” kurulda görevlendirerek gidermek zorundadır.

DİKKAT: Böyle bir durumla karşılaşırsa, Cumhuriyet Halk Partisi gözlemcisi (müşahidi), mutlaka sandık kuruluna başvurmalı ve kurulda asıl üye olma imkanını kullanmalıdır.

Sandık kurulu üyemiz geldi; ama gözlemcimiz (müşahidimiz) gelmedi. Bu durumda ne olacak?

Bu durumda Partimiz adına sandık kurulu üyeliği yapan üyemiz, aynı zamanda gözlemcimizin (müşahidimizin) görevlerini de yerine getirmeye çalışacaktır. Sandık kurulu üyesi sandık kurulunun usulüne uygun işlemler yapması için çalışmalı; gerekli karar ve önlemi aldırarak üzere müdahale etmeli; gerekirse sandık kurulunun alacağı kararlara muhalefet şerhi koymalıdır.

Sandık kurulu üyemiz, kurul görevini yaparken bir yandan da gelmeyen gözlemcimizin (müşahidimizin) görevini nasıl üstlenecek?

Seçimin adil bir şekilde devam etmesini denetleyecek, oyların sayılmasından sonra sandık sonuç tutanağının kurul tarafından imzalanmış mühürlü bir örneğini, gelmeyen gözlemci (müşahit) yerine alıp İlçe Başkanlığı'mıza ulaştıracaktır.

Sandık Kurulu Üyemizin ve Gözlemcinin (Müşahidin) oy kullanması:

Gözlemcimiz (müşahidimiz), kendi oy kullanacağı sandıktan başka bir sandıkta oy kullanacak olabilir. Bu durumda, sabah erkenden oy vereceği sandıkta oyunu kullanıp derhal gözlemci (müşahit) olarak görevli olduğu sandığa gitmelidir.

Sandık kurulu asıl üyelerinin isimleri sandık seçmen listesinde yazılı olup, bu kişiler görevli oldukları sandıkta oy kullanırlar. Yedek sandık kurulu üyesi olup da asılın gelmemesi nedeniyle sandık kurulunda görev alanlar ise kendi sandıklarında oy kullanacaklardır.

Partimiz, gözlemci (müşahit) atamalarını yaparken, gözlemciye (müşahide) en uygun sandıkta görev vermeye özen gösterecektir.

Görev bilgilendirmelerinde üyelerimize telefon veya e-posta ile ulaşılabilir. Bu yüzden, üyelerimizin kayıtlarındaki bilgilerini güncel tutmaları önemlidir.

3- SEÇİM GÜNÜ

Sandık başında kimler bulunabilir? (135 Sayılı Genelge m19)

Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve görevli gözlemciler (müşahitler) ile bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz.

Telefon, ses ve görüntü kayıt cihazı:

Seçmenlerin yanlarında telefon, fotoğraf makinesi, herhangi bir kayıt cihazı var ise oy vermeden önce sandık görevlilerine bu cihazların tümünü bırakmaları gerekir. Ancak, seçmenin üst araması yapılamaz.

Telefonla görüşme yasağı:

Sandık çevresinde sadece sandık kurulu üyeleri yalnızca görevleri ile ilgili telefon görüşmesi yapabilirler. Diğer kimselerin sandık çevresinde telefon görüşmeleri yapmaları yasaktır.

Medya mensupları sandık alanına girebilir mi?

Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir.

4- SEÇİM ÖNCESİ SORUMLULUKLAR

Sandık başına saat kaçta geleceğiz? (135 Sayılı Genelge m21)

Sandık Kurulu Başkanı, İlçe Seçim Kurulu'ndan aldığı oy pusulası, sandık, torba, seçmen listesi, mühür vs. gibi oy verme araçlarını, oy verme zamanı başlamadan bir saat önce sandığın konulacağı yerde hazır bulundurmak zorundadır.

Adıyaman, Ağrı, Artvin, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Malatya, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Ordu, Rize, Siirt, Sivas, Trabzon, Tunceli, Şanlıurfa, Van, Bayburt, Batman, Şırnak, Ardahan, Iğdır ve Kilis illerinde seçim 07.00'de başlayacağı için saat 06.00'da sandığın konulacağı yerde hazır bulunduracaktır.

Bu yüzden, sandık kurulu üyelerimiz ve gözlemcilerimiz (müşahitlerimiz) de, seçim günü oy kullanma başlamadan en geç bir buçuk saat önce, yani 06.30'da (Adıyaman, Ağrı, Artvin, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Malatya, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Ordu, Rize, Siirt, Sivas, Trabzon, Tunceli, Şanlıurfa, Van, Bayburt, Batman, Şırnak, Ardahan, Iğdır ve Kilis illerinde 05.30'da) oy verme yerine gelmiş olmalıdırlar.

Dikkat: Gerekli kimlik ispatından geçen yetkililer dışında hiç kimse ilgili sandık başında bulunamaz ve sabah hazırlıklar sırasında odaya alınamaz.

Sabah sandık başında olmak çok önemlidir. Aksi halde, "sandığın boş şekilde mühürlenmesi ve oy pusulalarının sayılıp ayrılması, oy pusulaları ve zarfların ayrı ayrı mühürlenmesi gibi" önemli işlemlerin kontrol edilememesi söz konusu olacak, oy/sandık güvenliği riske girecektir.

Sandık kurulunda yer alan başkan ve üyeler önce yemin ederler:

And içme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işleri bittikten sonra, oy pusulaları sayılır, her birinin üzerine sandık kurulu mührü basılır. Böylece üzerinde sandık kurulunun mührü bulunan oy pusulalarının sayısı tespit edilir.

İlçe Seçim Kurulu'nun mührünü taşıyan zarflar üzerine ayrıca sandık kurulu tarafından ikinci bir mühür daha basılır. Böylece zarflar üzerinde iki mühür yer alır.

Dikkat: Boş oy pusulaları ve zarfları ile çuval hiçbir gerekçe ile önceden açılmaz ve işlem yapılmış, mühürlenmiş, hazırlanmış olarak seçim günü sandığa getirilemez.

Boş oy pusulası ve zarfları ile çuvalların açılmasından başlanarak tüm işlemler, sandık kurulu ve gözlemciler (müşahitler) kontrolünde yapılmalıdır!

Bu işler tamamlandığında ve saati geldiğinde, oy verme işlemine geçilir.

5- OY VERME VE ÖNEMLİ HUSUSLAR

Oy Nasıl Kullanılacak?

Oylamalarda kullanılacak filigranlı birleşik oy pusulasında Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kuraya göre sırası belirlenen siyasi partiler ve bağımsız adayların adı ve soyadı yer alır. Oy, siyasi partiler veya adaylardan birine ait alana “evet” ya da “tercih” mührünün basılmasıyla kullanılır.

Hangi Saatler Arasında Oy Kullanılır? (135 Sayılı Genelge m27)

Oy verme saat 08.00’de başlar ve 17.00’de biter. Oy vermeye saatinde başlanıp başlanmadığı ve saatinde sonuçlandırılıp sonuçlandırılmadığı tutanak altına alınmalıdır.

Adıyaman, Ağrı, Artvin, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Malatya, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Ordu, Rize, Siirt, Sivas, Trabzon, Tunceli, Şanlıurfa, Van, Bayburt, Batman, Şırnak, Ardahan, Iğdır ve Kilis illerinde oy verme işlemi 07.00’de başlar 16.00’da biter.

Oy verme saatinden sonra gelen kişilere oy kullandırılmaya devam edilirse şikayet yolu ile sandık kuruluna başvurulmalıdır. Şikayet ve verilen karar sandık kurulu defterine geçirilmelidir.

Kimler oy kullanabilir? (135 Sayılı Genelge m25)

Kural olarak “sandık seçmen listesinde” adı yazılı olan kişiler oy kullanabilirler.

Kimlik Tespiti:

Seçmen, T.C. Kimlik numarası yazılı olan nüfus cüzdanı, pasaport, evlenme cüzdanı, sürücü belgesi, avukat kimliği vs. resmi belgeler ile kimliğini kanıtladıktan sonra oy kullanabilir.

Dikkat : Fotoğraflı ve T.C Kimlik numaralı olarak belirtilen kimlik tiplerinden biri ile kimlik tespiti yapılamayanlar oy kullanamazlar. Ancak T.C. Kimlik numarası olmayan fotoğraflı resmi kimlik belgesinin yanı sıra T.C. Kimlik numarasının yer aldığı onaylı Nüfus Kayıt Örneği'nin veya seçmen bilgi kağıdının ibrazı halinde oy kullanılabilir.

Oy verme sırasında nelere dikkat edilir?

Gebeler, hastalar, engelliler sıra ile bekletilmeden oylarını kullanırlar. Güvenlik görevlilerinin de bekletilmeden oy kullanmalarına izin verilir. **(135 Sayılı Genelge m34)**

Sandık başında seçmene; vereceği oy hakkında hiç kimse müdahale, telkin ve tavsiyede bulunamaz. Hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz.

Görme engelliler, elleri eksik olanlar, felçliler veya bu gibi bedeni sakatlıkları olanlar, akrabaları ya da başka bir seçmen yardımıyla oylarını kullanırlar. **(135 Sayılı Genelge m32)**

Bir seçmen birden fazla engelliye yardım edemez. **Sandık başkanı ya da kurul üyeleri kesinlikle oy kullanma kabinine seçmenle birlikte giremezler. (135 Sayılı Genelge m35)**

Okur-yazar olmayanlara sandık alanında başkaları yardımda bulunamaz. Bu durumdaki seçmen talep ederse ancak sandık kurulu başkanı gerekli açıklamada bulunabilir, ancak seçmenle birlikte oy verme kabinine giremez. (135 Sayılı Genelge m33)

Seçmen kapalı oy verme yerinden çıkmadıkça hiç kimse oraya giremez. Oy pusulasını hazırlamak için gerekli normal süreden fazla kapalı oy verme yerinde kalan seçmenler kurul başkanı tarafından uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen oradan görevlilerce çıkartılır.

Dikkat: Sandık kurulu üyelerimiz ve gözlemcilerimiz (müşahitlerimiz), oy kullanma süresince asla sandık

başından ayrılmayacaklardır. Zaruri ihtiyaçlar aynı anda değil dönüşümlü olarak giderilmelidir.

Oy kullanan seçmen sandığa oyunu attıktan sonra, seçmen listesinde adının karşısını imzalar. İmza atamayanların sol elinin başparmağının izinin alınmasıyla yetinilir. Bu parmağı olmayan seçmenin hangi parmağı bastığı yazılır, hiç parmağı olmayan seçmenin durumu adı karşısına yazılıp başkan tarafından imzalanır.

Kişinin sadece adının karşısını imzaladığı gözlemcimizce (müşahidimiz) kontrol edilmelidir. Aksi durum varsa şikayet yöntemine başvurulmalıdır.

Dikkat: Oy kullanacak kişinin paravana kendisinin gitmesine ve yanında başka bir kişinin bulunmamasına dikkat ediniz!

Sandık seçmen listesinde o sandığın seçmenleri dışında;

- Sandık Kurulu Üyeleri,
- O sandık alanında görevli kolluk kuvvetleri ve bina sorumluları,
- İlçe Seçim Kurulu'nca Sandık Kurulu Başkanını ulaştırma görevi ile görevlendirilmiş kişilerin isimleri yer alacaktır.

Bu kişilerin kendi sandık seçmen listelerindeki isimlerinin karşısında ise oy kullanamaz şerhi bulunacaktır.

İlçe Seçim Kurullarınca verilmiş oy kullanmaya izin veren görevli belgesini ibraz edenler sandık seçmen listesinde isimleri olmadığı halde o sandıkta oy kullanabilirler. Sandık kurulu başkanı bu kişilerin görevli belgelerini oy kullandıktan sonra mutlaka alacaklar ve o kişinin kayıtlı olduğu sandık kuruluna oy kullandığını bildireceklerdir. Gözlemcimiz (müşahidimiz) bildirme işlemini İlçe Başkanlığımıza ileterek takibini yapacaktır.

Bunun yanında milletvekilleri milletvekili kimliği ve seçmen bilgi kağıdı ile; milletvekili adayları ise seçmen bilgi kağıtları ile diledikleri sandıkta oy kullanabilirler.

Dikkat: İlçe seçim kurullarınca verilmiş belgesi olmayan hiçbir görevli ve sorumlu, kendi sandığı dışında oy kullanamaz.

İlçe seçim kurullarınca verilmiş belgesi olan kişiler görevlendirildikleri sandıkta oy kullanacaktır. **Görevine gelememiş olan kişiler, kendi sandıklarında oy kullanamayacaklardır.**

Oy verme işleminin biteceği saat geldiğinde hala seçmen varsa ne olacaktır?

Bitiş saati olan 17.00 (Adıyaman, Ağrı, Artvin, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Malatya, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Ordu, Rize, Siirt, Sivas, Trabzon, Tunceli, Şanlıurfa, Van, Bayburt, Batman, Şırnak, Ardahan, Iğdır ve Kilis illerinde 16.00) geldiği halde, sandık başında oy vermek için bekleyen seçmen varsa, bunlar sandık başkanı tarafından sayılır, kimlikleri tespit edilir, toplanır ve bu kişilere sıra ile oyları kullandırılır.

Oy verme bitiş saatinden sonra sandık başına gelen seçmen oy kullanamaz. Aksi durumda şikayet yoluna başvurulmalı ve bu durumun tutanağa geçirilmesi sağlanmalıdır.

Oy kullanma bitiminin ilanı:

Oy verme işlemi bittiğinde, kurul başkanı bunu yüksek sesle ilan eder ve oylamanın bittiğini tutanak defterine geçirir.

Sandık seçmen listesinde olanların tümü oyunu kullanmış olsa bile oy verme işleminin sona erme saatinden önce sandıklar açılmaz. (135 Sayılı Genelge m37)

6- OY DÖKÜM VE SAYIMI

Başlamadan önce:

Oy verme yerinde hazır bulunanlar, sayım ve dökümü izleyebilirler. Sandık kurulu başkanı, sayımın rahatça yürütülebilmesi için belli bir mesafe belirleyerek gerekli tedbirleri alır. Bu sebeple alanı belirlemek için ip germe yöntemi kullanılabilir. **(135 Sayılı Genelge m38)**

Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır ve sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin adları ile karşısındaki imza veya parmak izleri kontrol edilerek, kaç kişinin oy vermiş olduğu sayılır. **(135 Sayılı Genelge m39)**

Bu toplama yapılırken, sandık seçmen listesinde kayıtlı bulunsalar bile, başka bir sandıkta görevli oldukları ilçe seçim kurulu başkanı tarafından bildirilen kişiler sandık seçmen sayısına dahil edilmezler.

Sandık seçmen listesinde kayıtlı bulunmasa da, o sandıkta oy kullanmış olanlar ise (sandık kurulu üyeleri, görevliler) oy kullanan seçmen sayısına dahil edilirler.

Oylar sayılmadan önce neler yapılır? (135 Sayılı Genelge m40)

Kullanılmayan oy pusulaları ve zarflar sayılır, oy kullanan seçmen sayısı ile toplanır ve ilk teslim alınan pusula ve zarf sayısı ile karşılaştırılıp, rakamların birbirini tutup tutmadığı denetlenir. Daha sonra, kullanılmayan oy pusulaları ve zarflar ayrı ayrı paket haline getirilerek mühürleri, üzerlerine sayıları yazılır.

Sandık kurulu başkanı (EVET) veya (TERCİH) mühürlerini bir zarfa koyarak bu zarfın ağzını kapatır ve mühürler; kullanılmamış pusula ve zarflarla birlikte torbaya koyar, torbanın bu kısmını ipe bağlar.

Bu işlemler bitirdikten sonra sandıktan çıkacak birleşik oy pusulalarının konmasına yarayan torbanın boş olduğu tespit ve ilan edilir. Yapılanlar tutanağa geçirilir.

Sandıkların açılması:

Bu işlerden sonra, sandık, oy verilen yerde bulunanların huzurunda açılır. Sandıktan çıkan zarflar açılmadan sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. Eğer iki sayım birbirini tutuyorsa 3. kez saymaya gerek yoktur. Eğer sonuçlar tutmazsa, 3. kez sayılır ve bu son sayımın sonucuna göre çıkan zarf sayısı tutanağa geçirilir.

Zarfların kontrolü:

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, zarfların geçerli olup olmadıkları kontrol edilir.

Hangi tür zarflar geçersizdir? (135 Sayılı Genelge m41)

- Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- Üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan,
- Tamamı yırtılmış olan,
- Üzerinde «Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu» filigranı olmayan kâğıttan imal edilmiş olan,
- Üzerinde Yüksek Seçim Kurulu amblemi olmayan,
- Üzerinde İlçe Seçim Kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan,

zarflar geçersizdir.

NOT: Zarfın üzerinde, leke veya çizik olsa bile, bunun işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamıyorsa, o zarf geçerlidir.

Zarfların ayrılması:

Sandık kurulu, sandıktan çıkan zarfları bu şekilde geçerli ve geçersiz olarak ikiye ayırır. Bu işlem yapılırken itiraza uğrayan zarflar olursa, bunlar da bir kenara konulur.

Önce, itiraza konu olan zarflar tek tek kontrol edilir ve bu zarfların geçerli mi geçersiz mi olduğu konusunda kurul

tarafından karar verilir. İtirazlı zarflardan geçerli olduğuna karar verilenler, geçerli zarflarla birleştirilir. Geçersiz sayılan zarflar da geçersiz zarflarla birleştirilir.

Böylece tüm zarflar, geçerli ve geçersiz zarflar şeklinde ikiye ayrılmış olur. Bunların ayrı ayrı sayıları tespit edilir. Sayılar tutanağa işlenir.

Daha sonra geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Artık, geçerli ve geçersiz zarfların sayıları tespit edilmiştir. Sonra, geçerli ve geçersiz zarfların sayıları toplanır ve o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı ile karşılaştırılır.

Geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı, oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise, herhangi bir sorun yoktur, başkaca bir işlem yapılmaz ve pusulaların okunmasına geçilebilir.

Geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı, oy kullanan seçmen sayısından daha fazla çıkarsa, burada bir sorun vardır.

Çünkü, oy kullanan kişilerden daha fazla zarf çıkmış demektir.

Sandıktan, oy kullanan seçmenden daha fazla zarf çıktığında, eşitliği sağlayabilmek için önce geçersiz zarf sayısı düşülür.

Geçersiz zarf sayısı düşüldükten sonra, hala zarf sayısı oy veren seçmen sayısından fazla çıkarsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişigüzel çeker ve gelişigüzel olarak çekilen bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir.

İmha edilen zarf sayısı tutanağa yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konulur.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Dikkat: Geçersiz zarflar yakılmaz. Geçersiz zarflar çıkartıldıktan sonra, kalan zarf sayısı oy veren seçmen sayısından hala fazla çıkarsa, yukarıda anlatıldığı gibi, gelişigüzel çekilen geçerli oy zarfları yakılır. Geçersiz zarflar ayrıca paketlenerek üzerine sayısı yazılır.

Ara vermeden, sayım ve döküm işlemlerine geçilir.

Artık zarfların açılması ve oyların sayılması aşamasına gelinmiştir.

Sandık kurulu başkanı, pusulaların sayımı ve dökümü için görev dağılımı yapar.

Başkan,

- Bir üyeyi oy zarflarını sandıktan çıkarıp kendisine vermek için görevlendirir.
- İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım döküm cetveline işlemek için görevlendirir.
- Bir üyeyi de dökümü yapılmış oy pusulalarını masa üzerinde düzenli bir biçimde yerleştirmek ve korumak üzere görevlendirir.

Görev dağılımı yapıldıktan sonra ilk olarak Başkan cetvellerin ve sayılacak pusulaların konulacağı torbanın boş olduğunu gösterir. Zarfların açılmasına geçilir. Zarfı almakla görevli üye, zarfı sandıktan alır ve başkana verir. Başkan oy zarfını açar, oy pusulası üzerinde hangi bölüme "EVET" veya "TERCİH" mührü basılmış ise o bölümü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur ve bu iş için görevlendirilen üyeye verir ve birleşik oy pusulasını torbaya atar.

Sandık kurulu başkanı, hesaba katılacağına tereddüt edilmeyen her oy pusulasını okudukça, okunan oy, yazıcı iki üye tarafından sayım döküm cetveline işlenir.

Geçersiz olabileceğinden tereddüt edilen oy pusulaları bir kenara ayrılır. Bu sırada sayıma ara verilmez.

Hangi oy pusulaları geçersizdir?

Yukarıda, hangi zarfların geçersiz olacağı anlatılmıştı. Bu kısımda, zarftan çıkan pusulalardan bahsedilmektedir.

Aşağıda yazılı birleşik oy pusulaları geçerli değildir: (135 Sayılı Genelge m43)

- Arkasında sandık kurulu mührü olmayan
- Sandık kurulunca düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan,
- Üzerinde “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunmayan,
- Hiçbir yerine “EVET” veya “TERCİH” mührü basılmamış olan,
- Birden fazla siyasi parti veya adaya ait alana “EVET” veya “TERCİH” mührü basılmış olan,
- Başka siyasi parti veya adaya ait alana taşınmış “EVET” veya “TERCİH” mührü bulunan,
- Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
- Üzerine “EVET” veya “TERCİH” mührü dışında veya “EVET” veya “TERCİH” mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
- Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan.
- Sandığın bulunduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan. (Oy pusulaları illere göre değişiklik gösterebilmektedir.)

Hangi oy pusulaları geçersiz sayılmaz?

- Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılan,
- Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılmış olan
- Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığı anlaşılamayan,
- Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle "EVET" veya "TERCİH" mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izi, oy pusulasının diğer kısımlarına geçen,
- Bir siyasi parti veya adaya ait alana basılan "EVET" veya "TERCİH" mührünün sadece iki alanı ayıran çift çizgili bölgeye taşmış olan.
- Bir alana birden çok "EVET" veya "TERCİH" mührü basılmış olan

oy pusulaları geçerlidir.

Bu aşamada, geçerli olduğu tartışmasız olan pusulalar, okundukları anda tutanağa geçirilmiş durumdadır.

Takip eden aşamada, önceden tereddütlü olduğu için kenara ayrılan oy pusulaları ele alınır.

Bu oy pusulaları tek tek değerlendirilir ve geçerli olup olmadıkları, hesaba katılıp katılmayacakları, sandık kurulunca karara bağlanır. Geçerli ve geçersiz oy pusulası sayıları tutanak defterine geçirilir.

Sandık kurulunun kararına katılmayan kurul üyesi, katılmama sebeplerini, muhalefet şerhi olarak tutanak defterine yazar ve imzalar.

7- SONUÇ İLANI VE SORUMLULUKLAR

Sonucun ilanı ve sandık sonuç tutanağının tutulması:

Oyların sayımı ve sayım döküm cetvellerine sonuçların geçirilmesi işi tamamlanınca, sandık kurulu başkanı, bu sonuçları yüksek sesle ilan eder.

Sayım ve döküm işlemleri tamamlandıktan sonra; oy kullanan seçmen sayısının, kullanılan geçerli oylar ve geçersiz oyların toplamına eşit olması gerekir.

Bu şekilde yapılan sayım ve döküm işlerinin tamamlanmasından sonra, sandık sonuç tutanağının tamamlanıp imzalanıp mühürlenmesi aşamasına gelinir.

Tutanağa geçirilecek bilgiler nelerdir?

Tutanağa geçirilmesi gereken bazı bilgiler aşağıda belirtilmiştir:

- Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak kanun gereği oy kullanan seçmen sayısı,
- Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı,
- Geçerli oy pusulalarının toplamı.
- Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı ile geçersizlik sebepleri.
- Geçerli zarf sayısı
- Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi
- Yakılan zarf sayısı.

NOT: Tutanakta bulunması gerekli olan bilgilerin tamamı için 135 sayılı Sandık Kurullarının Görevlerini Gösterir Genelge'nin 45. Maddesini inceleyiniz.

Sonucun ilanı:

Sandık sonuç tutanağı, başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve bir örneği sandık çevresinde herkesin görebileceği bir yere asılır.

Yapılan bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir. Karara katılmayan kurul üyesi karara muhalefet şerhi yazarak imzalar.

Sandık sonuç tutanağı düzenlendikten sonra, her bir gözlemci (müşahit) için birer tane örneği hazırlanır, sandık kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürlendikten sonra gözlemcilere (müşahitlere) dağıtılır.

Önemli: Gözlemcimiz (müşahidimiz), kendisine verilen tutanak örneğinin ıslak imzalı ve mühürlü olmasına dikkat etmelidir. Bu tutanak ıslak imzalı ve mühürlü olmazsa, ispat gücü ve hükmü de yoktur. Her sandık kuruluna yeteri kadar sandık sonuç tutanağı yasa gereği verilmekte olup, sandık sonuç tutanağı bulunmaması gibi bir olasılık söz konusu değildir. (Bu gibi bir durum ile karşılaşıldığında 135 Sayılı Sandık Kurullarının Görevlerini Gösterir Genelge'nin 45. Maddesi sandık başkanı ve üyelerine hatırlatılmalıdır.

Dikkat: Eğer sandık kurulu üyesi ve aynı partinin gözlemcisi (müşahidi) ıslak imzalı ve mühürlü tutanaktan isterlerse; imzalı ve mühürlü tutanak, sandık kurulu üyesine verilir. Bu durumda aynı partinin gözlemcisine (müşahidine) tutanağın sadece kopyası verilecektir.

Gözlemcimizin (Müşahidimizin) tutanağı ulaştırması:

Sandık sonuç tutanağını alan gözlemcimiz (müşahidimiz), derhal bu tutanağı İlçe Başkanlığımızca belirlenen yere ve kişiye ulaştıracaktır.

Dikkat: ıslak imzalı ve mühürlü sandık sonuç tutanakları, İlçe Başkanlıklarımıza derhal ulaştırılmadığı takdirde, sonuçların adil ve hatasız olarak açıklanıp açıklanmadığı denetlenemeyecektir.

Hatırlatma: Şayet Partimizi temsil eden gözlemcimiz (müşahidimiz) o gün sandık başına gelmediyse, yukarıda anlatıldığı gibi, gözlemcinin (müşahidin) görevini sandık

kurulu üyemiz yerine getirecektir. Bu gibi durumlarda, sonuç tutanağını İlçe Başkanlığımıza ulaştırma görevi sandık kurulu üyemize aittir.

Ulaştırma işi İlçe Başkanlarımızın belirleyeceği bina sorumlularına tutanakların teslim edilmesi yöntemiyle de yapılabilir. Islak imzalı sandık sonuç tutanaklarının ilçe başkanlığımıza teslimi yöntemi ile ilgili mutlaka ilçe başkanlığı ile irtibatta olunuz.

**Pusula ve seçim araçlarının teslimi:
(135 Sayılı Genelge m47)**

Sandık sonuç tutanağı gözlemciler (müşahitlere) dağıtıldıktan sonra geçerli ve geçersiz pusulalar, zarflar ve tüm seçim araçları ayrı ayrı paketlenir, başkan ve üyeler tarafından imzalanıp mühürlenmiş bir torbaya konulur ve İlçe Seçim Kurulu'na götürülür.

Torbayı götürme ve teslim etme görevi, sandık kurulu başkanı ve en az iki sandık kurulu üyesine aittir.

Teslim için başkanın yanında en az iki sandık kurulu üyesi de gidecek olduğundan, bu iki üyenin adı kura ile belirlenir.

Adı kurada çıkmasa da, diğer sandık kurulu üyeleri ve gözlemciler (müşahitler) de bu teslimata refakat edebilirler. Bu, sandık kurulu ve gözlemciler (müşahitlere) kanunun verdiği bir haktır.

Dikkat: İlçe Seçim Kurulu'na pusula ve seçim araçlarını teslim etmeye gidilirken, hiçbir yere uğranılamaz ve yolda durulamaz.

Dikkat: Kurada adı çıksın çıkmasın; CHP'li Sandık Kurulu Üyeleri, eğer aynı araçta yer varsa Sandık Başkanı ile yer yoksa kendi imkanları ile torbaların İlçe Seçim Kurulu'na götürülmesi sırasında sandık kurulu başkanına eşlik etmelidirler.

Bu yasal bir haktır. Oylar ve tutanaklar İlçe Seçim Kurulu'na teslim edilirken orada bulunmak çok önemlidir. Çünkü

teslim sırasında ilçe seçim kurulu görevlisi tarafından sandık sonuç tutanağının üst kısmında yer alan rakamsal veriler ayrı ayrı kontrol edilerek geçerli ve geçersiz oylar ile seçmen sayılarının sağlanması yapılır. Bu aşamada tespit edilen hatalar sandık kurulu başkanı tarafından tutanağın üst kısmı düzeltilerek imzalanır ve ilçe seçim kurulunca yapılan bu değişikliğe ilişkin ayrıca bir düzeltme tutanağı tanzim edilir. Bu düzeltme sırasında gerekirse torba açılarak ayrı ayrı paketlenmiş olan geçerli ve geçersiz oylar sayılabilir. Ancak, sayım döküm cetvellerindeki rakamlarda düzeltme yapılamaz. Böyle bir durumda sandık kurulu üyemiz yapılan düzeltmeleri ve düzeltme tutanağını anında ilçe başkanlığımıza bildirmelidir. Aksi takdirde gereksiz itirazlar ve hak kayıpları ortaya çıkacaktır.

Hatırlatma: CHP gözlemcisi (müşahidi), sandık sonuç tutanağının ıslak imzalı ve mühürlü bir örneğini İlçe Başkanlığı'mıza ulaştırır. Sandık kurulu üyemiz ise oyların teslimi için başkana refakat eder.

8- İTİRAZ VE ŞİKAYETLER

ŞİKAYET

Sandık kurulunun her türlü iş ve işlemlerine karşı sandık kuruluna karşı şikayet yoluna gidilebilir.

Şikayet sözlü de yapılabilir. Fakat partimiz gözlemcileri (müşahitleri) şikayeti ispat kolaylığı sağlaması için yazılı yapacaktır. İki nüsha doldurulacak şikayetin bir tanesi alındı belgesiyle alınacak ve yapılan şikayetin sandık kurulu tutanak defterine işlenmesi sağlanacaktır.

Şikayet, sandık kuruluna yapılır.

Sandık kurulu şikayeti üyelerin oy çokluğu ile karara bağlar. Oy eşitliği halinde başkanın oy kullandığı tarafın görüşü geçerli olur. Şikayet kabul edilirse işlem düzeltilir. Fakat şikayet reddedilirse ret kararı yazılmalıdır. Ret kararının bir örneğinin şikayet edene **derhal** verilmesi gereklidir. Parti gözlemcimiz (müşahidimiz) bu ret kararını ilçe başkanlığımıza ulaştıracaktır.

Önemli: Şikayet hakkının zamanında ve doğru kullanılması büyük önem taşımaktadır. Çünkü; oy pusulalarının ya dazarfların geçerli ya da geçersiz olduğuna ilişkin şikayetlerin sandık sonuç tutanağı düzenlenmeden önce sandık kuruluna yapılması zorunludur. Bu konuda sandık kuruluna şikayette bulunarak, tutanak defterine işlenmesi sağlanmadığı takdirde, geçerli-geçersiz zarf ve oy pusulası konusunda ilçe ve il seçim kurullarına yapılacak itirazlar, sandık başı şikayeti olmadığı gerekçesi ile reddedilecektir.

Şikayette bulunabilecekler:

- Seçmenler
- Siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin başkanları (il – ilçe başkanları) ya da yetkili kıldıkları kişiler,

- Gözlemciler (m Ŗahitler)
- Adaylar ve milletvekilleri

Sandık kurulu  yesi bir usulsüzlük gördüğünde kendi kurul başkanına baŖvurabileceđi gibi g zlemcimizi (m Ŗahidimizi) Ŗikayette bulunması konusunda uyarabilir.

Dikkat: Sandık kurullarının sonuç tutanaklarını imzalamasından sonra Ŗikayet baŖvurusu yapılamaz. Bu nedenle Ŗikayetin, usulsüzlüğün olduğu anda yapılması gerekmektedir. Islak imzalı sandık sonuç tutanaklarındaki yanlışlıklara karŖı itiraz yoluna baŖvurulabilir.

Bu rehberde anlatılan konuların tümüyle ilgili Ŗikayette bulunulabilir. Özellikle sandık sonuç tutanaklarının hazırlanması sırasında alınan oyların baŖka adaylara yazılması durumunda sonuç tutanağı imzalanana kadar Ŗikayet yapılmalıdır. Bunun dıŖında yukarıda anlatılan durumların herhangi birisinde aksaklık olduğunu gören gözlemcimiz (m Ŗahidimiz) Ŗikayette bulunmalıdır. **Ŗikayet yolunun kapanmasından sonra yapılacak itirazlarda sandık baŖı baŖvuruları kanıt olacağından Ŗikayet yapmıŖ olmak çok önemlidir. Aksi takdirde, daha sonra ilçe ve il seçim kurulları ile Yüksek Seçim Kurulu'na yapılacak itirazların kabul edilmesi mümkün değildir.**

Bu nedenle; sandık kurulu üyelerimizin ve g zlemcilerimizin, tereddüt ettikleri her konuda sandık kuruluna Ŗikayet dilekçesi vermelerinde yarar bulunmaktadır.

İTİRAZ **(135 Sayılı Genelge m55,56)**

Bir şikayetin reddine ilişkin sandık kurulu kararları ile seçim sonuçlarını gösteren tutanakların sandık kurullarınca düzenlenmesi işlemlerine karşı itiraz yoluna gidilebilir.

Bunun yanında sandık ve seçim kurulunun aldığı tedbirler ve yaptığı işlemlerin yasalara aykırılığı ileri sürülerek bir üst seçim kuruluna itiraz yoluna başvurulabilir.

Seçmenler kendileriyle ilgili işlem ve kararlara, siyasi partiler ve adaylar ise tüm seçim iş ve işlemlerine karşı itiraz yoluna başvuruabilirler.

Sandık kurulunun şikayeti ret kararına karşı da ilçe seçim kuruluna itiraz yoluna başvurulabilir.

Şikayete yetkili kişiler aynı zamanda itiraza da yetkilidir. İtiraz, şikayet üzerine ret kararı veren sandık kurulu aracılığıyla sandık sonuç tutanağı imzalanıncaya kadar sandık kurulu aracılığıyla ya da 3 Kasım 2015 Salı günü saat 15:00'e kadar doğrudan ilçe seçim kuruluna yapılabilir. Fakat sandık sonuç tutanaklarına ilişkin yapılacak itirazların doğrudan ilçe seçim kuruluna yapılması gerekir. Çünkü sandık sonuç tutanağının düzenlenmesinden sonra sandık kurulu aracılığıyla ilçe seçim kuruluna itiraz edilmesi imkanı bulunmamaktadır.

İtiraz yazılı yapılmalı ve itiraz dilekçesinde itiraz sebepleri ile bu sebeplerin dayandığı deliller tek tek yazılmalı; varsa dilekçeye eklenmelidir. Çünkü, haklı olsa bile; sebebi ve delili gösterilmeyen itirazların incelenmesi ve kabul edilmeleri mümkün değildir. Ancak; temin edilemeyen delillerin nerelerde oldukları açık biçimde yazılarak itiraz edilebilir.

İlçe seçim kurulu, yapılan itirazları en geç, 5 Kasım 2015 Perşembe saat 17:00'ye kadar karara bağlar. Karar, itirazı yapan hazır ise kendisine bildirilir. Değil ise kendisine tebliğ edilir.

İlçe seçim kurulları, kendisine yapılan itirazları karara bağlamadan ya da yukarıdaki karar verme süresi dolmadan

ilçe birleştirme tutanağını tanzim edemez. Birleştirme tutanağı düzenlenmiş ise il seçim kuruluna itiraz süresi başlamaz.

İlçe seçim kurulunun kararlarına karşı itiraz edene kararın tebliği veya bildirilmesi tarihinden itibaren; bildirim tarihini takip eden gün saat 17:00'ye kadar il seçim kuruluna itiraz edilebilir.

İlçe birleştirme tutanağına karşı da; tutanağın düzenlenmesini takip eden gün saat 17:00'e kadar il seçim kuruluna itiraz edilebilir.

İl seçim kurulları bu itirazları iki gün içinde karar bağlar ve itiraz edene bildirir veya tebliğ eder. Aynı zamanda ilçe seçim kuruluna da bildirilir.

İl seçim kurulu kararlarına karşı itiraz eden, kendisine bildirim veya tebliğ tarihini takip eden üçüncü gün saat 17:00'ye kadar Yüksek Seçim Kurulu'na olağan itirazda bulunabilir. İl birleştirme tutanağına karşı da; aynı sürede Yüksek Seçim Kurulu'na olağan itiraz yapılabilir.

Olağanüstü İtiraz

Siyasi partilerin il başkanları ile genel merkezleri veya adaylar tarafından, ilçe birleştirme tutanağının düzenlenmesinden sonra yedi gün içerisinde; seçimin neticesine etkili olaylar ve haller sebebiyle Yüksek Seçim Kurulu'na olağanüstü itirazda bulunulabilir. Olağanüstü itiraz için il ya da ilçe seçim kuruluna itiraz edilmiş olma şartı aranmaz.

Olağanüstü itirazda, itiraz edecekler ile itiraz konuları sınırlandırılmıştır.

Tam Kanunsuzluk İtirazı

Anayasa'nın 79. Maddesi uyarınca; seçilme hakkının açık biçimde ihlal edilmesi durumlarında herhangi bir süreye tabi olmaksızın, seçilme hakkı kanuna rağmen ihlal edilen aday ya da siyasi parti genel merkezi, doğrudan Yüksek Seçim Kurulu'na tam kanunsuzluk iddiası ile başvurabilir.

**135 SAYILI GENELGE
SANDIK KURULLARININ OLUŞUMU İLE
GÖREV VE YETKİLERİ**

Kapsam

MADDE 1- Bu Genelge; sandık kurullarının oluşumu ile görev ve yetkilerini, yapacakları iş ve işlemleri, oy verme şeklini, şikâyet ve itirazlar ile ilgili esas ve usulleri kapsar.

Sandık kurullarının oluşumu

MADDE 2- Sandık kurulu, bir başkan, altı asil ve altı yedek üyeden oluşur ve asil üyeleri ile toplanır (298/21).

Sandık kurulu başkanının seçimi

MADDE 3- İlçe seçim kurulu başkanı, ilçe seçim kuruluna siyasi partiler dışından getirilen asil üyelerle görüşerek sandığın kurulacağı seçim bölgesinin içindeki veya dışındaki seçmenler arasından iyi ün sahibi olmakla tanınmış, okur-yazar kimselerden, kurula bağlı seçim bölgelerindeki sandıklardan her biri için birer kişi olmak üzere bir liste düzenler.

Kurulun, siyasi partilerden seçilmiş asil üyelerinden her biri, **ilçe seçim kurulu başkanınca verilecek süre içinde** yukarıdaki fıkrada gösterilen nitelikte birer liste düzenleyerek başkanlığa verir. Belirlenen süre içinde liste vermeyen parti temsilcisi bu hakkından vazgeçmiş sayılır.

Yukarıda belirtilen şekilde düzenlenen listelerde her sandık için adı önerilen başkan adayları arasında ilçe seçim kurulu huzurunda **ad çekilerek sandık kurulu başkanları belirlenir.**

Şu kadar ki, siyasi partilere üye olamayacak kimseler ile köy muhtarları, görev yaptıkları köylerde sandık kurulu başkanı olamazlar.

Sandık kurulu başkanının görevi başına gelmemesi halinde, yerine kurul üyelerinden en yaşlısı başkanlık eder (298/22).

Sandık kurulu üyelikleri

MADDE 4- İlçe seçim kurulu başkanı, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş siyasi parti tarafından, kendilerine tanınan beş günlük süre içinde bildirilen birer asıl ve birer yedek üye isimleri arasından sandık kurulu üyelerini tamamlar.

Bu yöntemle tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre aynı usulle tamamlanır. Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.

Buna rağmen beş asıl ve beş yedek üyenin tümü belirlenmediği takdirde, o ilçede seçime katılan ve teşkilatı bulunan diğer siyasi partiler arasından ad çekilir. Ad çekmedeki sıraya göre, eksik üyelik sayısı kadar adı çıkan siyasi partinin, aynı usulle bildireceği kimselerle sandık kurulu üyelikleri tamamlanır.

Bundan başka, sandığın bulunduğu köy ihtiyar meclisi ve mahalle ihtiyar heyeti asıl ve yedek üyelerinden ad çekme ile iki kişi daha seçilir. Bu ad çekme sırasına göre ilki asıl, diğeri yedek üyedir. Şu kadar ki; bu şekilde görevlendirilecek sandık kurulu asıl ve yedek üyeliklerine yetecek kadar ihtiyar meclisi ve ihtiyar heyeti asıl ve yedek üyesi bulunmayan köy ve mahallelerde noksan üyelikler, sandık kurullarına üye vermemiş partiler hakkında yukarıda belirtilen hükümlerin uygulanmasıyla tamamlanır.

Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksiklikler, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, o çevrede bulunan ve sandık kurulunda görev verilmesinde sakınca olmayan kimseler arasından tamamlanır (298/23).

Sandık kurullarında görev alamayacaklar

MADDE 5- İdare amirleri, zabıta amir ve memurları, Askeri Ceza Kanunu'nun 3. maddesinde yazılı (sivil memurlar dâhil) askeri şahıslar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve adaylar sandık kurullarına seçilemezler (298/26).

Sandık kurullarının teşekkülüne karşı şikâyet ve itiraz

MADDE 6- Sandık kurullarının teşkiline dair şikâyet, ilçe seçim kurulu veya başkanı tarafından yapılan işlemlerin düzeltilmesi için bu işlemlerin neticesinden itibaren bu kurullara veya başkanlarına sözlü olarak veya dilekçeyle **iki gün içinde** (1-2 Ekim 2015 tarihleri arasında) 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 110. maddesinde gösterilenler tarafından yapılır.

Şikâyetin reddine dair kararlara karşı, bildirilmesinden itibaren **iki gün içinde** il seçim kuruluna itiraz olunur. İl seçim kurulu **iki gün içinde** kararını kesin olarak verir.

Bu şikâyetin yapılmamış olması sandık kurulunun teşekkülüne karşı itiraza engel olmamakla birlikte, itirazın sandık kurulunun teşekkülünden itibaren **iki gün içinde** yapılması şarttır (298/119).

Sandık kurullarının görev ve yetkileri

MADDE 7- Sandık kurullarının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına, sandık alanında ise bina sorumlusuna aittir. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde ise bu yetki, en küçük numaralı sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye tarafından kullanılır (298/71-1, 82/1, 83/3),
- b) Sandık alanında sandığın konulacağı yeri belirlemek, sokak başlarına, bu yeri gösterir göze çarpacak

işaretler koymak veya sandığın yerini alışımlı araçlar ile duyurmak (298/71-2),

- c) Ceza infaz kurumlarında cezaevi idaresinin de görüşü alınarak ilçe seçim kurulu başkanının gözetiminde sandığın konulacağı yeri belirlemek (298/85-A),
- d) Görev yaptığı sandığın seçmen listesinde kayıtlı olmayıp da, başka bir sandık seçmen listesinde kayıtlı olan sandık kurulu başkan ve üyelerine, bina sorumlularına, sandık kurulunda görevli olan kolluk güçlerine ve ilçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerlerine ulaştırmak için görevlendirilen kişilere ilçe seçim kurulundan aldıkları belgelere istinaden oy kullanılmak, oy kullandıkları seçmen listesinin sonuna yazmak, imzalarını almak ve belgeleri ilçe seçim kuruluna teslim etmek,
- e) Sandıktan çıkan zarfları, oy pusulalarını saymak, dökümlerini ve sonuçlarını tutanağa geçirmek,
- f) Hesaba katılan ve muteber sayılan oy pusulaları, sandık kurulunca düzenlenen tutanaklar, sayım ve dökümde kullanılıp alt tarafı kurulca imza edilen sayım cetvelleri, hesaba katılmayan, muteber sayılmayan veya itiraza uğrayan oy pusulaları ve hesaba katılmayan zarflar, tutanak defteri, kurulca mühürlü ve imzalı ayrı ayrı paketler halinde kurulun mührü ile mühürlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından imzalanıp bir torbaya konularak, kurulun bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna sandık kurulu başkanı ve ad çekme ile seçilecek en az iki üye tarafından götürülüp teslimini sağlamak (298/107-1),
- g) Oy verme işleri hakkında ileri sürülecek şikâyet ve itirazları incelemek ve karara bağlamak, kararları tutanak defterine geçirerek altını imzalamak (298/71-3-4),

- h) Sandık kurulu tutanak defteri ile gerekli diğer tutanakları düzenlemek ve altını imzalamak,
- i) Sandık kurullarının kararları, oyların sayımı ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine yapılan itirazları ilçe seçim kuruluna göndermek (298/128-3),
- j) Oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemler ve sandıkla ilgili kararları vermek,
- k) Kanunlarla ve Yüksek Seçim Kurulu genelge ve kararları ile verilen diğer görevleri yapmak (298/71-6).

Sandık kurulu başkanının öncelikle yapacağı işler

MADDE 8- Sandık kurulu başkanı, oy verme gününden en az 48 saat önce, ilçe seçim kurulu başkanından veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanından aşağıda yazılı oy verme araçlarını kontrol ederek tutanakla teslim almak ve zamanında sandık yerinde bulundurmamak zorundadır (298/68).

Sandık kurulu başkanınca;

- a) Görevli olduğu sandık için ağız mühürlü kese içine konulmuş numaralı sandık kurulu mührü ve iki adet "TERCİH" veya "EVET" yazılı mührü,
- b) Kapalı oy verme yerine asılacak Örnek: 19 sayılı "Açıklama Levhası"nı,
- c) Kapalı oy verme yerine asılacak Örnek: 20 sayılı "Uyarı Levhası"nı,
- d) Yüksek Seçim Kurulu tarafından üstü numaralanıp mühürlenmiş birleşik oy pusulası paketi,

- e) Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunan ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan (SARI) renkli oy zarflarına ait paket (298/78),
- f) Oy sandıklarının önüne yapıştırılacak sandık numarasını gösterir etiket,
- g) İstampa, istampa mürekkebi, mühür mumu ve sicim ile sayfaları ilçe seçim kurulu başkanlığınca mühürlenmiş tutanak defteri, sayım cetvelleri ve tutanak kâğıtları, tükenmez kalem,
- h) Her sayfası ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlü ve sonu onaylı olan iki nüsha sandık seçmen listesi ve ceza infaz kurumlarında kurulan sandıklar için ise ilçe seçim kurulu başkanınca her sayfası mühürlü ve sonu onaylı tutuklular ile taksirli suçlardan hükümlü seçmenlere ilişkin liste,
- i) Sahiplerine verilememiş olan seçmen bilgi kâğıtları,
- j) Sandık Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir 135 sayılı Genelge,
- k) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının, seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin ve ilçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu başkan ve üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin oy kullanma haklarının bulunduğu dair belgeler (Örnek: 142) ve diğer gerekli araçlar (298/94),
- l) Oy verme kabini ve oy sandığı

ilçe seçim kurulundan veya muhafaza edildiği yerden temin edilir.

Yukarıda sayılan araç ve gereçleri teslim alan sandık kurulu başkanı, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından daha önce kendisine adı bildirilen bina sorumlusu ile haberleşerek

sandığın götürüleceği gün ve oy verme günü binada hazır bulunmasını ister (298/74).

Bina sorumlularının görevleri

MADDE 9-

- a)** Binaya getirilen oy sandıkları ile oy verme kabinlerini imza karşılığı teslim almak ve bunların yerlerine yerleştirilmesinde sandık kuruluna yardım etmek,
- b)** Seçimde kullanılacak masa, sıra, sandalye gibi araç ve gereçleri temin etmek,
- c)** Oy verme günü oy vermenin başlama saatinde görev yerine gelmeyen sandık kurulu başkanını ilgili ilçe seçim kuruluna bildirmek,
- d)** Oy verme süresince binadan ayrılmamak ve oy vermenin düzen içinde geçmesi için sandık kurulu başkanının isteklerini yerine getirmek,
- e)** Sandık kurullarının görevlerini tamamlayıp binayı terk ettikten sonra sandık alanını kontrol etmek, varsa unutulmuş oy zarfı, oy pusulası gibi seçim kâğıtlarını paketleyip ilgili ilçe seçim kuruluna teslim etmek,
- f)** Oy verme günü binanın ısıtma, su, elektrik, iletişim gibi hizmetlerinin işler durumda bulundurulması için gerekli önlemleri almak,
- g)** Sandık sonuç tutanağının onaylı bir suretinin bir hafta süre ile ilân yerinde asılı kalmasını sağlamak,
- h)** Sayım ve döküm işlemlerini izleyerek biter bitmez ulaşım için ilçe seçim kuruluna haber vermek,
- i)** Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde, 298 sayılı Kanun'da gösterilen yasaklara uyulmaması veya suç işlenmesi halinde kolluk güçlerini çağırarak (298/83).

Sandık kurulunun andiçmesi

MADDE 10- Sandık kurulu başkan ve üyeleri, oy verme günü, göreve başlamadan önce, **ilk iş olarak**, sandık başında bulunanlar önünde birer birer aşağıdaki şekilde andiçer.

“Hiçbir tesir altında kalmaksızın, hiç kimseden korkmadan, seçim sonuçlarının tam ve doğru olarak belirmesi için, görevimi kanuna göre, dosdoğru yapacağıma, namusum, vicdanım ve bütün mukaddesatım üzerine and içirim.” (298/70).

Başkan veya üyelerden bir kısmının göreve gelmemesi (Çoğunluğunsafılanması)

MADDE 11- Sandık başında, oy verme başlamadan önce veya oy verme sırasında,

sandık kurulu üyelerinden biri veya birkaçı görevini yapmazsa, ceza hükümleri saklı kalmak üzere, yerine yedek üyelerden biri getirilir. Şayet, bu dahi mümkün olmaz ve kurul üyeleri sayısı üçten aşağı düşerse bu konu tutanağı geçirilir ve eksiklikler, o sandık alanında seçme yeterliliğine sahip, okur-yazar olanlar arasından başkanın seçeceği kimselerle tamamlanır (298/73).

Göreve gelmeyen veya bırakıp giden başkan yahut üyenin yerine görevlendirilen kişi, önceki başkan veya üye daha sonra gelse dahi görevini sürdürür.

Sandık kurulu başkanının görevi başına gelmemesi veya bırakıp gitmesi halinde, yerine kurulun partili olmayan üyelerinden en yaşlısı başkanlık eder. Yaş konusunda uyuşmazlık çıkarsa nüfus cüzdanındaki bilgi esas alınır.

Sandık kurulu başkanı ve üç üyenin hazır bulunması halinde eksik üyeliklerin tamamlanması yoluna gidilmez.

Sandığın konulacağı yerin belirlenmesi

MADDE 12- Sandığın konulacağı yer ilçe seçim kurulunun denetiminde sandık kurulunca kararlaştırılır. Sandığın konulacağı yerlerin belirlenmesinde, seçmenin oyunu kolaylıkla, serbestçe ve gizli şekilde verebilmesi göz önünde bulundurulur.

Engelli seçmenlerin kayıtlı olduğu sandık seçmen listelerine ait sandıklar, bunların rahatlıkla ve kolaylıkla oy kullanmalarını sağlamak amacıyla binaların uygun yerlerine konulur (298/36-7,74).

Sandıklar; okul (özel okullar ve özel dershaneler dâhil) avlusu veya salonların elverişli kısımları gibi geniş ve umumi yerlere konulur. Açık yerlerde, saçağı, sahanlığı, sundurması bulunan yerler üstün tutulur.

Ceza infaz kurumlarında ilçe seçim kurulu başkanı ile birlikte sandığın konulacağı yeri sandık kurulu başkanı tespit eder, bu tespitle cezaevi yönetiminin görüşü alınır.

Kışla, karargâh, ordugâh gibi askeri bina ve tesislerle, karakollara ve parti binalarına, muhtarlık odalarına ve mabetlere sandık konulamaz (298/74).

Kapalı oy verme yeri

MADDE 13- Kapalı oy verme yerleri; yeterli aydınlatması ve masası olan, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak nitelikte olacaktır (298/75,76),

Kapalı oy verme yerine asılacak levha

MADDE 14- Sandık kurulu, sandıkların konulacağı yeri ve kapalı oy verme yerlerini belirledikten sonra buralara 298 sayılı Kanun'un oy verme serbestliğine ve gizliliğine ilişkin hükümlerini içeren levhayı (Örnek: 19) ve seçim çevresinin aday listesini (Örnek: 44) asar (298/76).

Ayrıca **cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla oy verme yerine girilmesinin yasak olduğunu ve cezasının bulunduğunu**, bu tür cihazların oy verme işlemi bittikten sonra iade edilmek üzere sandık kuruluna bırakılması gerektiğini belirten levhalar (Örnek: 20) asılır (298/92).

Sandık seçmen listesinin sandık çevresine asılması

MADDE 15- Her yaprağı ilçe seçim kurulu başkanı tarafından mühürlü ve sonu onaylı sandık seçmen listesi, sandık çevresinde, seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilecekleri uygun bir yere asılır.

Ceza infaz kurumlarında bu listeler cezaevi idaresinin görüşü alınmak suretiyle elverişli alana asılır.

Sandık yerinin duyurulması

MADDE 16- Sandık kurulu başkanı, sandıkların konulduğu yeri, göze çarpan işaretlerle veya alışılmış araçlarla halka duyurur.

Sandıkların bulunduğu yere giden sokakların başına, o yeri gösteren yazılar ve işaretler (Örneğin; «1010 No.lu sandığa gider» yazısı ve ok işareti) konulur.

İlçe seçim kurulu başkanı; gerek gördüğünde, seçmenlerin sandık yerlerini kolayca bulabilmeleri için ve sorulduğunda gerekli bilgiler verilmek üzere, her bir sandığa komşu ve numaraca yakın olan sandıkların buldukları yerleri gösteren birer yazıyı, sandık kurulu başkanlarına verir. Gerektiğinde, sandık kurulu başkanlarından bazılarını, belli bir mahalle veya birkaç mahallede oturanların oy verecekleri sandıkların yerlerini gösteren çizelgeleri herkesin görebileceği yerlere asmakla da görevlendirebilir.

İlçe seçim kurulları, diğer şehir ve beldelerde de yukarıdaki hükmün uygulanmasına karar verebilir.

Sandık çevresi

MADDE 17- Sandık çevresi, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı çevredir (298/81).

Sandık alanı

MADDE 18- Sandık alanı, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alandır. Ancak ceza infaz kurumlarına konulan sandıklar için bu hüküm uygulanmaz. Bu yerlerde, sandık kurulu başkanı koşulları dikkate alarak bir uzaklık belirler ve bunu tutanağa geçirir (298/81-1).

Sandık çevresinde bulunabilecekler

MADDE 19- Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilciler, seçim kurullarınca önceden kendilerine verilen belge ile sandık çevresinde bulunabilirler. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri de serbesttir (298/82-2).

Sandık alanında bulunabilecekler

MADDE 20- Sandık alanında, sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimseler ile seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtaları gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyanlar sandık alanına giremezler (298/83-1-2).

Siyasi partiler ile bağımsız adayların, sandık başlarında görevlendirecekleri müşahitlerin kamu hizmetlerinden

yasaklı olmayan, ergin kimselerden olması şarttır. Bu şartları taşımayan kimse müşahit olamaz ve sandık alanından uzaklaştırılır.

Bağımsız adayların gönderdikleri müşahitler, üçten fazla olursa, sandık kurulu başkanı bunlar arasında ad çeker. Adları ilk çıkan üç müşahit sandık başında bırakılır. Diğerleri sandık alanında kalabilirler (298/25,72).

Oy verme gününde sandık kurulunun toplanma zamanı ve hemen yapacağı işler MADDE 21- Sandık kurulu oy verme günü olan 1 Kasım 2015 Pazar günü oy verme

saatinden en az bir saat önce sandık başında toplanarak bu Genelge'nin 10. maddesinde gösterilen şekilde andiçer. Başkan, ilçe seçim kurulundan kontrol ederek teslim almış olduğu keseyi açarak içerisinde bulunan sandık kurulu mührünü ve ayrıca "TERCİH" veya "EVET" mührünü masanın üzerine koyar. Bundan sonra seçim sandığının boş olduğunu orada bulunan sandık kurulu üyeleriyle müşahitler önünde tespit ederek sandığın kapağını kapatır ve kapağı mühür bozulmadan açılmayacak şekilde sandık kurulu mührü ile mühürler.

Sandık kurulu; andiçme, sandığı yerleştirme, kapalı oy verme yerini düzenleme işini bitirdikten sonra hazır bulunanlar önünde ilçe seçim kurulu başkanlığından teslim aldığı ve üzeri Yüksek Seçim Kurulunca numaralanıp mühürlenerek paketlenmiş birleşik oy pusulası paketini açıp, tümünü sayar; **birleşik oy pusulalarının her birinin arkasını sandık kurulu mührü ile mühürler.**

Sandık kurulu ilçe seçim kurulundan teslim alınan ve Yüksek Seçim Kurulu amblemi ve ilçe seçim kurulu başkanlığı mührünü taşıyan sarı renkte bastırılmış olan oy zarflarını sayar, her zarfın üzerine sandık kurulu mührünü basar.

Birleşik oy pusulaları ve zarflar masanın üzerine düzenli bir şekilde konulur. Sandık kurulu, sandık numarasını gösteren etiketi sandığın önüne yapıştırır.

Sandık kurulu, yaptığı sayımların sonucunu ve işlemleri bu Genelge gereğince tutanak defterine geçirip imzalar (298/77).

Kurulca yapılacak işlemler, alınacak tedbirler

MADDE 22- Kanun gereği sandık kurulunca alınması gereken tedbirler ve yapılması gereken işlemler üzerinde anlaşma olmadığı takdirde, kurulu oluşturan üyelerin yarısından bir fazlasının görüşüne göre karar alınır veya işlem yapılır. Oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı tarafın görüşü üstü tutulur.

Sandık kurulu tarafından verilen kararlar veya yapılan işlemler varsa matbu tutanağa, yoksa olayın mahiyetine göre tutanak defterine yazılarak başkan ve üyeler tarafından imzalanır.

Kanuna göre başkan tarafından yapılması gereken işler ve özel olarak sandık başında yapılacak işler (açıklamalar ve uyarımlar) üyeler tarafından da yapılabilir.

Sandık çevresinde düzenin sağlanması

MADDE 23- Sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık kurulu başkanına aittir. Sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamaz (298/82-1).

Sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlar ile oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları başkan uyarır. Bu uyarının gereğini

yerine getirmeyen kimse, kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılır(298/82-3).

Sandık kurulu başkanının bu maddede belirtilen görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak ilgili hakkında yukarıda belirtilen yetkiyi kullanır ve durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirir (298/82-4).

Sandık çevresinde, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından, derhal kolluk güçleri çağrılmak suretiyle sandık çevresinden uzaklaştırılır (298/82-5).

Ceza infaz kurumlarında, yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar, cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra, güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak, sandık çevresinden dışarı çıkarılır (298/82-6).

Bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorundadır (298/82-7).

Sandık kurulunun görev yaptığı yerde cep telefonu ile görüşme yapmak yasaktır. Ancak sandık kurulu başkan ve üyelerinin, görevleri gereği yapacağı görüşmeler bu hükmün dışındadır. Bu hükme aykırı davranan kimseler kurul başkanı tarafından uyarılır. Bu uyarıya rağmen görüşmesini sürdüren kimse, derhal oradan çıkarılır (298/82-8).

Sandık çevresinde bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu durumu tutanağa geçirir ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağırır (298/82-9).

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlayacak tedbirleri alır. Bu kapsamda verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır (298/82-10).

Sandık alanında düzenin sağlanması

MADDE 24- Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde, 298 sayılı Kanun'da gösterilen yasaklara uyulmaması veya suç işlenmesi halinde, bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılır. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde bu yetkiler, sandık kurulu başkanı veya sandık kurulu başkanının görevlendireceği sandık kurulu üyesi tarafından kullanılır (298/83-3).

Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz (298/83-4).

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık alanlarında güvenliği ve 298 sayılı Kanun'da öngörülen yasaklara uyulmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır; seçmenin ve bu Genelge'nin 19. maddesinde sayılan sandık alanında bulunma hakkına sahip diğer kimselerin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Mülkî ve idarî makamlar bu hususlarda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır (298/83-5).

Oy verme yetkisi

MADDE 25- Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

298 sayılı Kanun'da sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez. Ancak kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine

bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen

listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dâhil edilmek suretiyle seçmenin oy kullanması sağlanır (298/86-2).

Her seçmen, kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.

Bir seçmen, birden fazla oy kullanamaz.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmî belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile cezaevinde oy kullanırlmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir (298/86).

Oy verme düzeni

MADDE 26- Sandık başında seçmene, vereceği oy hakkında hiçbir kimse müdahale, telkin veya tavsiyede bulunamaz. Hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz (298/88).

Oyunu kullandıktan sonra sandık başından ayrılmayan seçmene başkan uzaklaşmasını hatırlatır. Seçmen yine orada kalırsa, başkan onu kolluk aracılığı ile uzaklaştırır.

Oy verme süresi

MADDE 27- 1 Kasım 2015 Pazar günü, oy verme için saat 08.00'den 17.00'ye kadar geçecek zaman oy verme süresidir.

Ancak Yüksek Seçim Kurulunun 31/08/2015 gün ve 2015/1572 sayılı kararı uyarınca; Adıyaman, Ağrı, Artvin, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Malatya, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Ordu, Rize, Siirt, Sivas, Trabzon, Tunceli, Şanlıurfa, Van, Bayburt, Batman, Şırnak, Ardahan, Iğdır ve Kilis illerinde ve bu illerde bulunan ceza infaz kurumlarında da oy vermenin başlangıç ve bitiş saatleri 07.00-16.00 olarak uygulanır.

Oy vermenin bitiş saati geldiği halde sandık başında oylarını vermek üzere bekleyen seçmenler varsa, sandık kurulu başkanı bunları saydıktan ve kimliklerini aldıktan sonra sıra ile oylarını kullanmalarına izin verir. Yüksek Seçim Kurulunun belirlediği bitiş saatinden sonra gelen seçmen oy kullanamaz (298/89, 96).

Sandık kurulu önüne alınmada sıra

MADDE 28- Oy verme günü sandık başına gelen seçmenler, sandık kurulu önüne kurul başkanı tarafından sıra ile birer birer alınırlar.

Gebeler, hastalar ve engelliler sıra ile bekletilmeden oylarını verirler.

Sandıkta görevlendirilen güvenlik görevlileri ve yaşlıların da bekletilmeden oy kullanmalarına izin verilebilir (298/90).

Seçmenin kimliğinin tespiti

MADDE 29- Sandık başına gelen seçmen; Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan; nüfus cüzdanı, resmî dairelerce verilen soğuk damgalı kimlik kartı, pasaport, evlenme cüzdanı, askerlik belgesi, sürücü belgesi, hâkim ve savcılar ile yüksek yargı organı mensuplarına verilen mesleki kimlik kartı, avukat, noter ve askerî kimlik kartı gibi kimliğini tereddütsüz ortaya koyan resimli, resmî nitelikteki belgelerden birini başkana

verir ve seçmen sıra numarasını söyler. Bu belgelerden birini vermeyen seçmen oy kullanamaz. Belediyeler ile köy veya mahalle muhtarlarınca düzenlenip onaylanan kimlik belgeleri seçmenin kimliğinin tespitinde geçerli değildir (298/87,91).

Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan resimli ve resmî bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kâğıdını veya nüfus müdürlüklerince verilmiş nüfus kayıt örneğinin ibraz edilmesi şarttır.

Ceza infaz kurumlarında tutuklu ya da taksirli suçlardan hükümlü bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer (298/87).

Oy verme MADDE 30-

a) Oy vermeden önceki işler;

Sandık kurulu önüne alınan seçmen, oyunu kullanmadan önce kimlik belgesini varsa seçmen bilgi kâğıdını başkana verir ve kimliğini ispat eder.

Sandık kurulu başkanı, oy verme işlemini izlemek üzere kurul üyeleri arasında iş bölümü yaparak ayrı ayrı görevlendirir. Üyelerden biri, seçmenin oy verme işlemini takip ederek karışıklığa meydan verilmemesini ve seçmenin oyunu sandığa atmasını ve kendilerinin önünde bulunan oy pusulaları ile oy zarflarının kaybolmamasını sağlar. Diğer bir üye ise sandık seçmen listesinin imza bölümünü takip ederek sandık önüne alınan seçmenin sandık seçmen listesinden adını bulur.

b) Oy verme işlemi;

Görevli üye tarafından seçmenin adı sandık seçmen listesinde bulunduktan sonra, seçmene oy kullanılır.

Başkan, kanuna uygun biçimde hazırlanmış ve

mühürlenmiş oy zarfı ile birleşik oy pusulasını, hiçbir tarafında herhangi bir işaret bulunmadığını ve arkasının sandık kurulu mührü ile mühürlü olduğunu, kurul üyelerine, müşahitlere ve seçmene gösterdikten sonra "TERCİH" veya "EVET" mührünü seçmene vererek kapalı oy verme yerini gösterir.

Başkan tarafından seçmene kapalı oy verme yerine girmeden önce:

aa) Birleşik oy pusulasında tercih ettiği siyasi parti veya bağımsız aday için ayrılan bölümden dışarı taşırmamak suretiyle "TERCİH" veya "EVET" mührünü basması, "TERCİH" veya "EVET" mührü dışında herhangi bir yerine imza atmaması veya işaret koymaması, aksi halde oyunun geçersiz sayılacağı, birleşik oy pusulasını düzgün bir şekilde katlayıp zarfa koyması ve yapıştırması gerektiği,

bb) Seçmenin; cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesinin yasak olduğu ve cezasının bulunduğu, bu tür cihazlar varsa oy verme işlemi bittikten sonra iade edilmek üzere bırakılması gerektiği (298/92),

cc) Birleşik oy pusulasından başka, zarfa hiçbir şey koymaması, aksi halde kullandığı oyun geçersiz olacağı,

dd) Seçmene birleşik oy pusulası verildikten sonra hata veya başka bir neden ileri sürülerek yeni bir birleşik oy pusulası verilemeyeceği,

açıklanır.

Seçmen, sandık kurulu başkanının açıkladığı şekilde hareket ettikten sonra kapalı oy verme yerinden çıkıp, zarfı sandığa bizzat atar ve sandık seçmen listesinde isminin karşısını imza eder. Seçmen, imza atmasını bilmiyor veya herhangi bir sakatlığı nedeniyle imza atacak durumda bulunmuyorsa, sol elinin baş parmağını basar.

Sol elinin baş parmağı olmayanların hangi parmağını bastığı listenin imza bölümüne ayrıca yazılır. Hiç parmağı olmayan seçmenin durumu adı karşısına yazılıp başkan tarafından imzalanır (298/93).

Sandık kurulu başkanı, oyunu kullanmış ve sandık seçmen listesini imzalamış seçmenlerin, seçmen bilgi kâğıdının arka yüzünü imzalayıp mühürledikten sonra kimliği ile birlikte kendisine iade eder. Sandık kurulu başkanları, bu işlemlerin düzenli bir biçimde yapılıp yapılmadığını denetler.

Tutuklular yeterli güvenlik tedbirleri alındıktan sonra, ceza infaz kurumu idaresinin belirleyeceği bir düzen içinde oy kullanacakları sandık bölgesine getirilir. Tutukluların serbest ve gizlilik içinde oylarını kullanmaları sandık kurulunca sağlanır.

Seçmenlerden ceza infaz kurumlarında tutuklu bulunanlar, oyunu kullandıktan sonra yetkililerce sandık alanından götürülürler.

Zarf ve birleşik oy pusulasını alan seçmenin oyunu kullanmadan önce danışmak veya görüşmek amacı ile başka bir yere gitmesine veya sandık alanında başka bir kimse ile görüşmesine izin verilmez.

Kapalı oy verme yerine girmeyen veya birleşik oy pusulası ile oy zarfını aldığı halde oy kullanmayan seçmenden birleşik oy pusulası, zarf ve mühür geri alınır (298/78, 88, 91, 93, 101; 2839/27).

Kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar

MADDE 31- Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak oy pusulasını hazırlamak için, kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı

oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır (298/92).

Engellilerin oy kullanması

MADDE 32- Görme engelliler, felçliler, elleri eksik olanlar veya bu gibi bedeni engelleri açıkça belli olanlar o seçim çevresi seçmeni olan ve o sırada **sandık alanında bulunan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler. Bir seçmen birden fazla engelliye yardım edemez** (298/93-2).

Sandık kurulu başkan veya üyeleri, engelli seçmenlere yardım etmek amacıyla oy verme kabinine giremez, oy kullanma sırasında yardım edemez.

Okuma - yazma bilmeyen seçmenlerin oy kullanmaları

MADDE 33- Okuma - yazma bilmeyen seçmenlere, oylarını kullanmaları konusunda başkaları tarafından sandık çevresinde yardım edilemez. Okuma - yazma bilmeyen seçmen, sorduğu ve istediği takdirde sandık kurulu başkanı, sadece birleşik oy pusulası üzerinde bulunan siyasi parti işaretlerinden hangisinin hangi partiye ait olduğunu veya bağımsız adaylara nasıl oy verileceğini açıklar.

Sandık kurulu başkan veya üyeleri, okuma - yazma bilmeyen seçmenlere oy verme sırasında yardım etmek amacıyla oy verme yerine giremez; oy kullanma sırasında yardım edemez.

Oy kullanmada öncelik

MADDE 34- Gebeler, hastalar ve engelliler sıra bekletilmeden oylarını verirler.

Engellilere yardım edenler ile güvenlik görevlileri ve yaşlıların da öncelikle oy kullanmalarına izin verilebilir (298/90).

Kapalı oy verme yerine girme yasağı

MADDE 35- Sandık kurulu başkan veya üyeleri, oy verme sırasında seçmenlere yardım etmek amacıyla **kapalı oy verme yerine giremez.**

Sandık seçmen listesine kayıtlı olmayan seçmenlerin oykullanması

MADDE 36- İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, (Seçimin yapıldığı seçim çevresindeki seçmen listesinde kayıtlı olması koşuluyla) görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan (298/3);

- a) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,
- b) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,
- c) İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin,

her birine seçmen olduğunu ve seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir (Örnek: 142). Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğuyla ilişkin olarak belge verilen görevliler, bu belge ile görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.

Milletvekilleri, milletvekili kimliği ile seçmen bilgi kâğıdını; milletvekili adayları ise herhangi bir il seçim kurulu başkanınca milletvekili adayı olduklarına ilişkin meşruhat verilmiş seçmen bilgi kâğıdını göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi dışında da oylarını kullanabilirler. (İlçe seçim kurulunca 298 sayılı Kanun'un 44. maddesi

hükmü uyarınca düzenlenen seçmen bilgi kâğıtları esas alınır.)

Sandık kurulu, bu madde kapsamında oy kullanan kimselerin ilgili belgelerini, oy verme işleminden önce alır. Bu belgeler, diğer seçim evrakı ile birlikte ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır (298/94).

Yukarıda sayılan seçmenlerin sayısı o sandık seçmen listesine dâhil edilmez; oy kullanan seçmenlerin toplamına dâhil edilir.

Sayım ve döküm başlamadan önce yapılacak işler

MADDE 37- Oy verme bitince, kurul başkanı bunu yüksek sesle ilân eder ve oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir. Oy sandıkları saat 17.00'den önce açılmaz (298/96).

Ancak Yüksek Seçim Kurulunun 31/08/2015 gün ve 2015/1572 sayılı kararı uyarınca; Adıyaman, Ağrı, Artvin, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Malatya, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Ordu, Rize, Siirt, Sivas, Trabzon, Tunceli, Şanlıurfa, Van, Bayburt, Batman, Şırnak, Ardahan, Iğdır ve Kilis illerinde ve bu illerde bulunan ceza infaz kurumlarında oy sandıkları saat 16.00'dan önce açılmaz.

Sandık seçmen listesindeki bütün seçmenler oylarını kullanmış olmaları halinde dahi oy vermenin bitim tarihinden önce sandıklar kesinlikle açılmayacaktır (298/96).

Sayım ve dökümün açık olması ve sayım düzeni

MADDE 38- Sayım ve döküm açık olarak yapılır. Oy verme yerinde bulunanlar sayım ve dökümü izleyebilirler.

Kurul; çalışmalarının düzenli yürütülmesi bakımından, sayım ve döküm masası etrafında boş kalması gereken kısmı, bir karar ile belirtir ve bu kısım etrafında orada bulunanların bu işlemleri izlemelerine engel olmayacak tedbirleri alabilir(298/95).

Masa üzerindeki eşyaların kaldırılması, oy verenler sayısının denetlenmesi ve tutanağa geçirilerek ilân

MADDE 39- Masa üzerinde, sandıktan başka ne varsa kaldırılır. Oy vermenin bittiği saat tutanak defterine geçirilir. Bundan sonra sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplamı ile adları hizasındaki imza veya parmak izleri sayılarak oy vermiş olanların toplamı tespit edilir; Örnek: 86 sayılı sandık sonuç tutanağına geçirilir ve sonuç yüksek sesle ilân edilir (298/96).

Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar

MADDE 40- Oy zarflarından veya birleşik oy pusulalarından kullanılmayanlar sayılır; oylarını veren seçmen sayısına eklenerek kurula teslim edilmiş bulunan birleşik oy pusulası toplamına veya zarf miktarı toplamına uygun olup olmadığı tespit edilir. Kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarflar ayrı ayrı paketler haline getirilerek mühürlenir; üzerlerine sayıları yazılır. Kullanılmayan birleşik oy pusulası ve zarf sayısı Örnek: 86 sayılı sandık sonuç tutanağına yazılır.

Sandık kurulu başkanı "TERCİH" veya "EVET" mühürlerini bir zarfa koyarak bu zarfın ağzını kapatır ve mühürler; kullanılmamış ve paketlenmiş olan birleşik oy pusulaları ve zarflarla birlikte, "TERCİH" veya "EVET" mühürleri konulmuş olan bu zarfı ilçe seçim veya görevli geçici ilçe seçim kuruluna teslim edilecek torbaya koyar ("TERCİH"

veya "EVET" mührünü taşıyan kapalı zarfın konulduğu) ve torbanın bu kısmını sicimle bağlar.

Bu işlemler bitirildikten sonra sandıktan çıkacak birleşik oy pusulalarının konulmasına yarayan torbanın boş olduğu tespit ve ilân olunur. Bütün bu işlemler tutanağa geçirilir (298/97).

Sandığın açılması, zarfların sayılması, geçerli ve geçersiz oy zarflarının ayrılması

MADDE 41- Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan

sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, seçime ait sandık sonuç tutanağının (Örnek: 86) ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden aşağıdaki şekilde kontrol edilir.

- a) Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- b) Üzerinde Yüksek Seçim Kurulu amblemi olmayan,
- c) Üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan,
- d) Tamamı yırtılmış olan,
- e) Üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan

zarflar geçersiz sayılır. Ancak;

Zarfın üzerinde, herhangi bir şekilde leke veya çizik olsa bile, bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığının kesin olarak anlaşılamaması halinde, bu zarflar geçerli sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı tutanağın ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişigüzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı, sandık sonuç tutanağına (Örnek: 86) yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanıp, mühürlenir.

Sandıklar, sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılmaz (298/98).

Zarfların açılması, oyların sayım ve dökümü

MADDE 42- Oyların sayım ve dökümüne derhal başlanır, açık ve aralıksız yapılır.

Yapılacak şikâyet ve itirazlar, işi durdurmaz.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Sandık kurulu başkanı, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından;

- a)** Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,
- b)** İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,
- c)** Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirmek ve korumak

üzere görevlendirir.

Sayım ve döküm cetvellerinde (Örnek: 85), ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adları soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelere yazılır. Daha sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayrılarak, bağımsız adayların ad ve soyadları, birleşik oy pusulasındaki sıraya göre sütunların yukarısındaki hanelere yazılır.

Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Birleşik oy pusulası üzerinde hangi siyasi partiye veya bağımsız adaya ait yere "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmış ise, o siyasi partinin adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli iki üye tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları, görevli üye tarafından, masa üzerine düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sayım ve döküm cetveline işlenmeksizin ayrılır ve sandık kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanağına (Örnek: 86) rakam ve yazıyla işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki sayım ve döküm cetvelinde de aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline (Örnek: 85) işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi

parti ve bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, sandık kurulunca düzenlenecek sandık sonuç tutanağına (Örnek: 86) rakam ve yazıyla işlenir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usule göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle, sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

Açılan sandığa ait son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağına işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç, tutanak defterine işlenir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütüna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, sandık sonuç tutanağında (Örnek: 86) ilgili yere işlenir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları

yakılamaz, yırtılamaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakam ve yazıyla işlenir.

Sayım ve döküm cetvelinde, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oylar, orada bulunanlara, başkan tarafından yüksek sesle ilân edilir. Sayım ve döküm cetvelinin bir örneği zarf içinde ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Bu ilândan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar, sandık sonuç tutanağına (Örnek: 86) işlenir. Bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, sandık sonuç tutanağı (Örnek: 86), başkan ve üyeler tarafından imzalanıp, mühürlenir.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanıp, mühürlenir.

Siyasi parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler. Ancak siyasi parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş siyasi parti müşahidi her biri ayrı siyasi partiden olmak üzere tespit edilir. Müşahitler için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır (298/100).

Geçerli olmayan oy pusulaları

MADDE 43-

- a) Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan,
- b) Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu fligranı bulunmayan,

- c) Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
- d) Hiçbir yerine "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmamış olan,
- e) Siyasi partilere veya bağımsız adaylara ayrılan alanlardan birden fazlasına "TERCİH" veya "EVET" mührü basılmış olan,
- f) Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış "TERCİH" veya "EVET" mührü bulunan,
- g) Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
- h) Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
- i) Üzerine "TERCİH" veya "EVET" mührü dışında veya "TERCİH" veya "EVET" mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
- j) Üzerinde yer alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
- k) Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan

birleşik oy pusulaları geçerli değildir. Ancak;

Aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

- a) Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması,
- b) Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması,
- c) Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun

özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi,

- d) Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle "TERCİH" veya "EVET" mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mührü izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi,
- e) Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan "TERCİH" veya "EVET" mührünün sadece iki siyasi parti veya bağımsız aday alanını ayıran çizgili bölgeye taşmış olması,
- f) Başka bir siyasi partinin veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına birden çok "TERCİH" veya "EVET" mührü basılması.

Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları

MADDE 44- Birleşik oy pusulasında baskıda silinme veya yanlışlık yapılmış olsa bile, hangi siyasi parti veya bağımsız aday lehine kullanılmış olduğu "TERCİH" veya "EVET" mührünün vurulduğu yerden kesin olarak anlaşılan oy pusulaları hesaba katılır.

Zarfın içinden el ilânı, broşür ya da özel bir işaret, yazı veya şekil taşıyan kâğıt veya işaret amacı taşıyan herhangi bir madde çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulası hesaba katılmaz (298/102).

Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi ve ilânı

MADDE 45- Sandık kurulu, (Örnek: 86) sayılı sandık sonuç tutanağını, iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler. Bu tutanakların ait olduğu bölümüne, seçim bilgileri eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır; sandık kurulu mührü ile mühürlenir.

Yukarıdaki düzenleme gereğince işlenmesi gereken bilgiler şunlardır:

- 1) Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası,
- 2) Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün,
- 3) Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen saatten sonra açılmış ise bunun sebebi,
- 4) Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullandırılan seçmen sayısı,
- 5) İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam zarf sayısı ile kullanılmayarak artan zarf sayısı,
- 6) İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam oy pusulası sayısı ile kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı,
- 7) Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı,
- 8) Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak 298 sayılı Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı,
- 9) Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı,
- 10) Sandıktan çıkan zarf sayısı,
- 11) Geçerli zarf sayısı,
- 12) Geçersiz zarf sayısı ve **geçersizlik sebebi**,
- 13) Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı,
- 14) İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı,
- 15) İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
- 16) İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı,
- 17) Geçerli oy pusulalarının toplamı,
- 18) Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve **geçersizlik sebebi**,

- 19)** Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi,
- 20)** Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı,
- 21)** Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların rakam ve yazıyla belirtilecek sayısı,
- 22)** Oylama iş ve işlemlerine ve oyların sayım ve dökümüne dair yapılan şikâyetlerle bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları,
- 23)** Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise sayısı,
- 24)** Sayım ve döküm sonucunun başkan tarafından orada hazır bulunanlara ilân edildiği.

Sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanak oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır.

Sandık sonuç tutanağının birer sureti, yeteri kadar hazırlanarak sandık kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürlendikten sonra seçime katılma yeterliliği olan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilir. Bu tutanaklar talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine imza karşılığında verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmez. Müşahitlere verilecek sandık sonuç tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır. Sandık sonuç tutanağı verilen müşahit ve sandık kurulu üyelerinin ad ve soyadları ile temsilcisi oldukları siyasi partinin adı veya bağımsız adayın adı ve soyadı sandık kurulu tutanak defterine yazıldıktan sonra tutanağın teslim alındığına dair imzaları alınır.

Sandık kuruluna, oy pusulasındaki siyasi parti veya bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda sandık sonuç tutanağı verilir(298/105).

Sayıma ilişkin kâğıt ve belgelerin paketlenerek torbaya konulması

MADDE 46- Sandık kurulları, kâğıt ve belgeleri ayrı ayrı olmak üzere, ilçe seçim kuruluna teslim etmek için aşağıda yazılı şekilde hazırlar;

- 1) Hesaba katılan ve geçerli oy pusulalarını,
- 2) Sandık kurulunca düzenlenen tutanakları,
- 3) Alt tarafı sandık kurulunca imzalı sayım ve döküm cetvellerini (bir örneği zarf içinde),
- 4) Geçersiz oy pusulalarını (ait olduğu zarfın içinde olmak üzere),
- 5) İtiraza uğrayan oy pusulalarını (ait olduğu zarfın içinde olmak üzere),
- 6) Hesaba katılmayan zarfları (açılmadan önce geçerli olmadığı anlaşılan zarflar- saklanan zarflar - içine oy pusulası konulmamış olan zarflar),
- 7) Kullanılmamış olan oy zarfları ve birleşik oy pusulalarını,
- 8) Tutanak defterini,

Ayrı ayrı paketler halinde sararak, sayılarını üzerine yazar ve üzerini sandık kurulunun mührü ile mühürleyip imzalandıktan sonra hepsini birden torbaya koyup ağzını yine kurul mührüyle mühürleyip, imzalar. Sandık kurulu başkanı sandık alanında seçimle ilgili hiçbir seçim evrakının unutulmamasına özen gösterir.

Sayıma ilişkin torbanın (kâğıt ve belgelerin) ilçe seçim kurulu başkanına veya görevli geçici ilçe seçim kurulu başkanına teslimi

MADDE 47- Sandık kurulu tarafından hazırlanan mühürlü torba ve sandık kurulu mührü, **sandık kurulu başkanı ile ad çekme yoluyla belli edilecek en az iki üyetafından hiçbir gecikmeye meydan verilmeksizin ve hiçbir yere uğranmaksızın en kısa zamanda, sandık kurulunun**

bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna teslim edilir. Bu maddeye aykırı hareket edenler hakkında cezai kovuşturma yapılır.

Sandık kurulunun diğer üyeleri ile müşahitler de isterlerse ve taşıtta yer varsa veya taşıt kendileri tarafından sağlanırsa başkanla birlikte gidebilirler.

İlçe seçim kurulu, torbayı ve sandık kurulu mührünü alarak, torbayı getiren üyeler önünde açıp içindekiler hakkında (Örnek: 88) sayılı tutanağı üç nüsha olarak düzenler.

Bu tutanağın alt tarafı torbayı ve mührü teslim edenlerle ilçe seçim kurulu başkanı ve üyelerden biri tarafından imzalanır. Bu tutanağın bir nüshası, il seçim kuruluna gönderilecek evraka bağlanır, bir örneği de sandık kurulu başkanına verilir (298/107).

Kullanılan birleşik oy pusulası, zarf, tutanak ve cetvellerle ilişkin bilgiler; ayrı ayrı sayılar halinde (Örnek: 88) sayılı tutanakta gösterilir (298/71, 107).

Sandık kurullarınca kullanılacak ve düzenlenecek basılı kâğıtlar

MADDE 48- Sandık kurullarının kullanacağı ve düzenleyeceği basılı kâğıtlara bu Genelge'nin çeşitli maddelerinde değinilmiş veya bazıları örnek sayıları ile birlikte açıkça belirtilmiştir. Ancak kurulların çalışmalarını kolaylaştırmak ve kendi kendilerini denetlemelerini sağlamak üzere bunlardan hangilerinin ne için kullanılacağı ve düzenleneceği aşağıda gösterilmiştir.

A) Seçimle ilgili genel nitelikte basılı kâğıtlar;

a) Örnek: 19 No.lu 298 sayılı Kanun'un oy verme serbestliğine ve gizliliğine dair hükümlerini içeren bu levha sandık kurullarınca kapalı oy verme yerine asılacaktır.

b) Örnek: 2 No.lu Sandık Seçmen Listeleri iki nüsha olacak, biri sandık alanının seçmenlerin kolayca görüp inceleyebilecekleri bir yerine asılacak, diğeri seçmenin isminin bulunması ve oyunu kullanan seçmenlerin imzalaması için kullanılacaktır.

B) 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimi için düzenlenecek basılı kâğıtlar;

a) Örnek: 44 No.lu Aday Listesi,

b) Örnek: 85 No.lu Sayım ve döküm Cetveli, beş nüsha düzenlenecek,

c) Örnek: 86 No.lu Sandık Sonuç Tutanağı, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilerden ve sayım ve döküm cetveli sonucundan yararlanılarak düzenlenecek ve sandık çevresi içerisinde herkesin görebileceği bir yere bir hafta süre ile kalacak şekilde asılır, onaylı birer örneği siyasi partilere ve isterlerse bağımsız adaylara ve müşahitlere imza karşılığı verilir. Bu tutanak, beş nüsha olarak düzenlenir.

Şikâyet ve itiraz

MADDE 49- Sandık kurulu başkanlarının veya bu kurulların yaptıkları işlemlere veya aldıkları tedbirlere ve bunlara benzer sair işlemlerine veya herhangi bir kimsenin, 298 sayılı Kanun'un koyduğu yasaklara aykırı hareketlerine karşı, bu işlem veya tedbirlerin veya sair işlemlerinin düzeltilmesi veya bu Kanun'un koyduğu yasaklara uymayanların bu hareketlerinin önlenmesi için sandık kurullarına başvurulabilir. Bu şekildeki başvuruya **şikâyet** denilir. Sandık kurullarınca verilmiş herhangi bir kararın 298 sayılı Kanun'a aykırı olması nedeniyle kaldırılması veya bu Kanun'a uygun hale getirilmesi için ilçe seçim kurullarına başvurulabilir. Bu başvuruya da **itiraz** denilir (298/110, 116, 119).

Şikâyete yetkili kimseler

MADDE 50- Şikâyete yetkili kimseler;

- a) Seçme yeterliliğine sahip seçmenler;
- b) Siyasi partiler veya bunların tüzüklerine göre kuruluş kademelerinin (il ve ilçe kuruluşlarının) başkanları veya vekilleri,
- c) Siyasi partiler ve bağımsız adayların müşahitleri,
- d) Adaylar ile milletvekilleri (298/110, 116).

Şikâyetin şekli

MADDE 51- Şikâyet dilekçe veya sözle yapılabilir. Sözlü şikâyetler gerekçesiyle birlikte bir tutanağa yazılır. Bu tutanak adı, soyadı ve adresi de yazılarak şikâyetçiye imza ettirilir. Şikâyetçi imza atamaz ise sol elinin baş parmağı bastırılır (298/110, 116).

Şikâyet üzerine yapılacak inceleme

MADDE 52- Şikâyet dilekçesini alan veya şikâyeti yukarıdaki madde gereğince tutanağa geçiren sandık kurulu, ilk önce şikâyetçinin bu Genelge'nin 50. maddesine göre şikâyete yetkili kimselerden olup olmadığını inceler ve şikâyetçi, şikâyete yetkili kimselerden değilse, başka bir yön üzerinde durmaksızın şikâyeti hemen reddeder. Kurul, şikâyetçinin şikâyete yetkili kimselerden olduğunu anlarsa, o zaman şikâyetin haklı veya yerinde olup olmadığını inceler.

Şikâyetin karara bağlanması

MADDE 53- Şikâyetin haklı veya yerinde görülmesi halinde, kurul, karar yazmaya ihtiyaç olmaksızın, şikâyet konusu tedbir veya işlemi düzeltir yahut bu tedbir veya işlemi kaldırır.

Şikâyetçinin şikâyete yetkili olmaması veya şikâyetin süresinden sonra yapılmış olması veya haksız yahut yersiz görülmesi halinde kurulca şikâyetin reddine karar verilir.

Bu halde kurul kararının başkan ve üyeler tarafından imzalanması ve sandık kurulu tutanak defterine işlenmesi lazımdır.

Kurul kararları salt çoğunlukla yani kurul başkan ve üyelerinin yarısından fazlasının oylarının o karar üzerinde toplanmasıyla verilir. Oylarda eşitlik halinde başkanın katıldığı tarafın oyu üstün tutulur.

Şikâyetin reddine ilişkin **kararın bir örneği şikâyetçiye verilir** (298/117).

Şikâyetin süresi ve süresinden sonra yapılacak şikâyetin reddi

MADDE 54- Şikâyet en geç, seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın sandık kurulunca düzenlenmesine, diğer bir ifadeyle yazılıp imzalaması anına kadar sandık kuruluna ulaşmalıdır.

Tutanak imzalandıktan sonra ve fakat sandık kurulu dağılmadan önce yapılan sözlü şikâyetlerin veya verilen şikâyet dilekçelerinin sürenin geçmiş olması sebebiyle reddine karar verilir (298/127).

Sandık kurullarının kararlarına itiraz

MADDE 55- Bir şikâyetin reddine ilişkin sandık kurulu kararları ile seçim sonuçlarını gösteren tutanakların sandık kurullarınca düzenlenmesi işlerine veya sandık kurullarının diğer kararlarına karşı itiraz olunabilir.

İtirazda bulunabilecek kimseler, bu Genelgeçnin 50. maddesi gereğince şikâyete yetkili olan kimselerdir.

Sandık kurullarının itirazı ilçe seçim kuruluna ulaştırması ve itirazcıya alındı kâğıdı verilmesi

MADDE 56- Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.

Bu itirazlar, sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına kadar sözle veya yazıyla, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki (3 Kasım 2015 Salı günü saat 15.00'e) kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikâyet veya itirazda bulunulmuş olması şart değildir.

İlçe seçim kurulları, itirazları en geç itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün (5 Kasım 2015 Perşembe) saat 17.00'ye kadar karara bağlar. İtirazı yapan hazır ise, karar kendisine bildirilir; değilse tebliğ edilir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için 298 sayılı Kanun'da öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez (298/128).

İtiraz üzerine verilecek karara sandık kurulunun uyma zorunluluğu

MADDE 57- İtiraz üzerine ilçe seçim kurulu başkanınca veya ilçe seçim kurulunca verilen karar ile sandık kurulunun bir işlemi veya tedbiri düzeltilirse veya sandık kurulunun kararı hükümsüz bırakılırsa, bu karar hemen sandık kuruluna bildirilir. Sandık kurulu bu karara uymak, başka bir ifadeyle kararı olduğu gibi yerine getirmek zorundadır(298/127).

Şikâyetin veya itirazın sandık işlerini durdurmayaacağı

MADDE 58- Sandık kurullarının kararlarına veya tutanakları düzenleme işlerine itiraz edilmiş veyahut kurulların veya başkanlarının işlemlerine yahut tedbirlerine karşı şikâyet

edilmiş olması, oy vermeye ve her türlü seçim işlerinin devamına engel olmaz. Diğer bir ifadeyle herhangi bir itiraz veya şikâyet yokmuş gibi seçim işlerine sandık kurullarınca devam olunur (298/118).

Kararların bildirilmesi ve tebliği

MADDE 59- İtiraz üzerine kesin olmayarak verilen kararlar itiraz eden hazır ise sözle bildirilir. Sözlü bildirmede, kararın bildirildiği gün ve saat tutanağa geçirilerek kendisine imza ettirilir. **İsterse kararın bir örneği de verilir.** İtiraz eden hazır değilse, seçim kurullarının bulunduğu belde veya şehirde muayyen bir yer gösterilmiş olması halinde, karar bu yere asılmak suretiyle tebliğ olunur.

Kurulların kesin kararı tebliğ olunmaz. Ancak itiraz eden başkana başvurduğu takdirde, kendisine gösterilir, **isterse bir suret de verilir** (298/114).

Dayanak

MADDE 60- Bu Genelge, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu hükümlerine dayanılarak Yüksek Seçim Kurulunun 01/09/2015 tarih ve 2015/1587 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

İTİRAZ DİLEKÇELERİ

**SANDIK KURULUNUN RET KARARINA KARŞI SANDIK KURULU
ARACILIĞIYLA SUNULACAK İTİRAZ DİLEKÇESİ** **Örnek 2/A**

..... İlçe Seçim Kurulu Başkanlığına
Sunulmak Üzere Nolu Sandık Kurulu Başkanlığına

... / ... / 2015

İTİRAZ EDEN :

İTİRAZ ONUNAN Nolu Sandık Kurulu'nun
KARAR : ... / ... / 2015 tarihli ve Sayılı Kararı.

AÇIKLAMALAR : Milletvekili Genel Seçiminde Nolu sandık
Kurulu oy kullanılması / sayım döküm / tutanak düzenlenmesi sırasında
şu işlem yapılmıştır.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Usule, Yasaya, YSK karar ve genelgelerine aykırı olan ve yukarıda
anlatılan şekilde yapılan uygulamaya karşı şikayetimiz Sandık Kurulunca
reddedilmiştir. İtirazımıza ilişkin ret kararının kaldırılarak sonucun hızlı
bir şekilde ilgili Sandık Kurulu'na ulaştırılmasını ve hukuka aykırılığın
giderilmesini dilerim.

Saygılarımla.

Ek : Nolu Sandık Kurulu Ret Kararı

Adres : **Adı – Soyadı :**
.....
..... **İmzası :**
.....

**SANDIK KURULUNUN RET KARARINA KARŞI DOĞRUDAN İLÇE SEÇİM
KURULUNA SUNULACAK İTİRAZ DİLEKÇESİ** **Örnek 2/B**

..... İlçe Seçim Kurulu Başkanlığına

... / ... / 2015

İTİRAZ EDEN :

**İTİRAZ ONUNAN
KARAR** : Nolu Sandık Kurulu'nun
... / ... / 2015 tarihli ve Sayılı Kararı.

AÇIKLAMALAR : Milletvekili Genel Seçiminde
..... Nolu sandık Kurulu oy kullanılması / sayım döküm
/ tutanak düzenlenmesi sırasında şu işlem yapılmıştır:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Usule, Yasaya, YSK karar ve genelgelerine aykırı olan ve yukarıda anlatılan şekilde yapılan uygulamaya karşı şikayetimiz Sandık Kurulunca reddedilmiştir. İtirazımıza ilişkin ret kararının kaldırılarak sonucun ilgili Sandık Kurulu'na ulaştırılmasını ve hukuka aykırılığın giderilmesini dilerim.

Saygılarımla.

Ek : Nolu Sandık Kurulu Ret Kararı

Adres : **Adı – Soyadı :**
.....
..... **İmzası :**
.....

**SANDIK KURULUNUN SEÇİM SONUÇLARINI GÖSTERİR TUTANAĞINA
(SANDIK SONUÇ TUTANAĞINA) KARŞI İLÇE SEÇİM KURULUNA
SUNULACAK İTİRAZ DİLEKÇESİ**

Örnek 3

..... İlçe Seçim Kurulu Başkanlığına
.....

... / ... / 2015

İTİRAZ EDEN :

KONU :Nolu Sandık Kurulu'nun
seçim sonuçlarını gösterir tutanağının düzenlenmesi işlemine
itirazımızdan ibarettir.

AÇIKLAMALAR :Milletvekili Genel Seçimlerinde Nolu
sandık Kurulu'nun sandık sonuç tutanağı düzenlenmesi sırasında yaptığı,
aşağıda anlatılan işlem usule, Yasaya, YSK karar ve genelgelerine aykırıdır.
Bu durum seçim sonuçlarını da etkilemiştir. Bu nedenle itiraz ediyorum ve
tutanağın iptali ile yeniden sayım dökümü işlemi yapılmasını talep ediyorum.

İtiraza Konu İşlem

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Saygılarımla.

Adres :.....
.....
.....
.....

Adı – Soyadı :
İmzası :

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

**HUKUK VE SEÇİM İŞLERİNDEN SORUMLU
GENEL BAŞKAN YARDIMCILIĞI**

**SANDIK KURULU ÜYELERİ VE
GÖZLEMCİLER (MÜŞAHİTLER)
İÇİN REHBER**